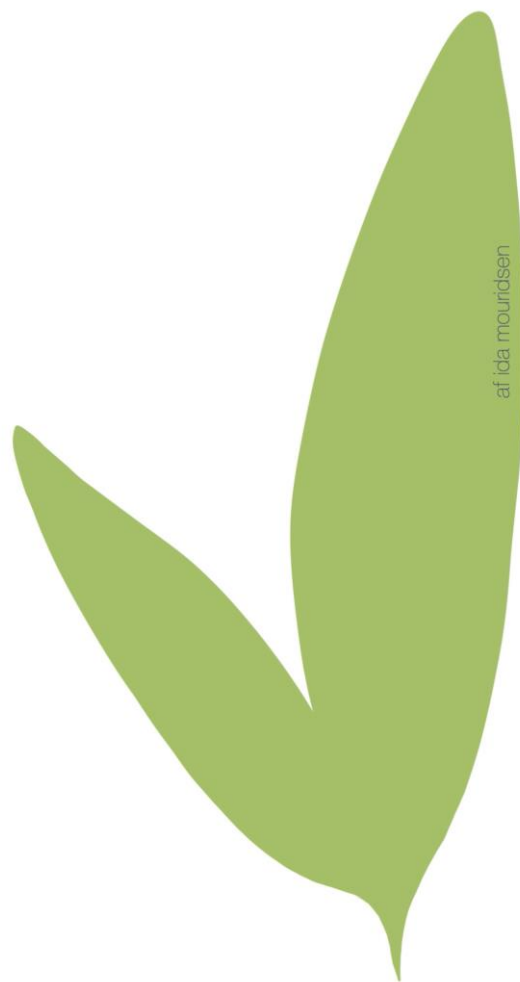

Kvinder og investering

Hvordan forholder kvinder sig til investering i 2021?

---

women have been starved of space for so long that
when one of us finally makes it into the arena
we're made to feel there isn't
enough room for all of us
that if we're not careful another woman
might come along and take our spot
but space doesn't work like that
look at all the men in the arena
getting stronger as their numbers multiply
more women in the arena means
more room for all of us to rise

stronger together - rupi kaur

Indholdsfortegnelse

Resumé	5
Læsevejledning	7
En ulige magtbalance	8
Problemfelt	11
Forskning i kvinder og økonomi	14
Videnskabelig metode	16
At arbejde med kvalitativ empiri	18
Det ansigtsløse interview	19
At være deltager i eget forskningsfelt	21
Logbog som middel til refleksion	23
Min position i feltet	23
Den teoretisk ramme	27
Diskurser, normer og performance af køn	29
Positioner, dominans og magt	30
Væk med stereotyperne	33
Analyse	35
Barrierer mod investering	36
Delkonklusion	41
Kvinderne skaber deres eget felt i feltet	41
Delkonklusion	46

Selvnedvurdering og frigørelse	47
Delkonklusion	52
Strategier og magt	53
Delkonklusion	58
Med moral og etik i førersædet	58
Delkonklusion	62
Analytisk diskussion	63
Et forandringsperspektiv	66
Opsamling på egen oplevelse med investering	69
Konklusion	71
Litteraturliste	73
Bilag	79
Bilag 1: Artikel	79
Bilag 2: Logbog	85
Bilag 3: Interviews	89

Resumé

This master thesis is a study of the challenges and opportunities women face when it comes to investing. Today there are almost as many female shareholders as men. However, women own just 33 percent of private equity assets and economic equality is still not achieved. Therefore, this project looks at the differences in terms of how we manage our income and how our gender affects our choice of investment strategies. I have set out to examine women's relationships to investment with the hope of being able to contribute to a wider understanding of women's approaches to finance and investment. What investment strategies do women use? What entrance do they have to the field? And how does the positioning of women affect the economic field? To answer these questions, I used methods of qualitative nature. My data consists of interviews with 7 female investors as well as an interview with the co-founder of Money Penny Linnéa Schmidt and an interview with Consumer Economist at Nordea Ann Lehmann. To gain deeper knowledge on the subject I decided to start investing myself and keep a logbook of my reflections. The empirical material is analyzed using the theories of Pierre Bourdieu and Judith Butler, as well as research by Barbara Stewart. A main conclusion from the analysis is that women want to be independent participants in the economic field, but that women as a group are still governed by cultural heritage and social rules and norms, as expressed in the choice of passive, ethical and cautious investment strategies. The women I have interviewed, due to structural and cultural conditions, do not have the same positioning opportunities in the economic field as men. The women, however, represent a movement of women who have broken with traditional norms around women and investment. Thus, they are examples of an ongoing process of change, where the norms for women's positioning and opportunities for action in the economic field change and expand. Having a strategy based on ethics and morals and a passive long-term action plan does not yield a quick return, and women do not move the economic balance of power between the sexes in the short run. There is therefore still a long way to go for economic equality. However, women's ever-growing interest in

investment and economics will, over time, change the doxa of the field and strengthen the position of women in the field.

Læsevejledning

Specialets første del består af en indledning og problemfelt, hvori projekts område og problemstilling præsenteres. Her findes også projektets problemformulering. Herefter følger en beskrivelse af central forskning på området og mit valg af videnskabelig metode samt metoder til empiriindsamling. Dernæst finder du en gennemgang af projektets teoretiske ramme og en fremstilling af de valgte teoretikers teorier. Efterfølgende kommer projektets analysedel, som vil være delt op i 5 underafsnit. Analysen efterfølges af en analytisk diskussion som også rummer et forandringsperspektiv. Slutteligt afsluttes projektet med en opsamlende konklusion.

I projektets bilag findes den formidlende artikel, samt interviews og logbog. Rigtig god læselyst!

Jeg vil gerne sige en stor tak til venner og familie for stor hjælp og støtte i forbindelse med udarbejdelsen af dette speciale. Der skal også lyde en stor tak til Iben Jensen for gode råd og vejledning.

En ulige magtbalance

Ud fra præmissen omkring at penge er lig med magt, er der en ulige fordeling af økonomisk magt mellem kønnene i Danmark. Sidste år var Danmark nr. 14 på World Economic Forums ligestillingsindeks, men i år er Danmark faldet helt ned på en 29. plads (Philipsen 2021). Begrundelsen for denne placering er blandt andet, at Danmark er et af de lande med udviklet økonomi, hvor løngabet mellem kønnene er allerstørst (Philipsen, 2021). Til sammenligning er de andre nordiske lande placeret i top-5 (Philipsen, 2021).

Ifølge en ny opgørelse fra Danmarks statistik har mænd i perioden 1980-2017 i gennemsnit haft en indkomst efter skat, der lå 16 pct. over kvinders (Møller, 2019). Det betyder at vi D. 16. november 2020 kunne "fejre" kvindernes sidste arbejdsdag - en dag der markerer at mænd i gennemsnit tjener 14,5% mere i timen end kvinder. Dette på trods af at der i 1976 blev vedtaget en lov der skulle sikre ligeløn mellem kønnene (Mørk, 2021). Dette er der flere grunde til, men den store udslagsgivende faktor er barslen og tiden herefter. Forskning fra Rockwool fonden viser at en kvinde 10 år efter fødslen af det første barn har et indkomsttab på 10,3%, og jo flere børn hun får jo større bliver indkomsttabet. Helt op til 38% hvis hun får 4 børn. Til sammenligning medfører faderskab ikke et indkomsttab hos mændene (Mørk, 2021). Der er således flere studier der peger på en økonomisk ubalance mellem kønnene. Men hvordan ser forskellene så ud i forhold til hvordan vi forvalter vores indkomst og vores valg af investeringsstrategier? Dette vil være et af de centrale temaer som dette speciale søger svar på.

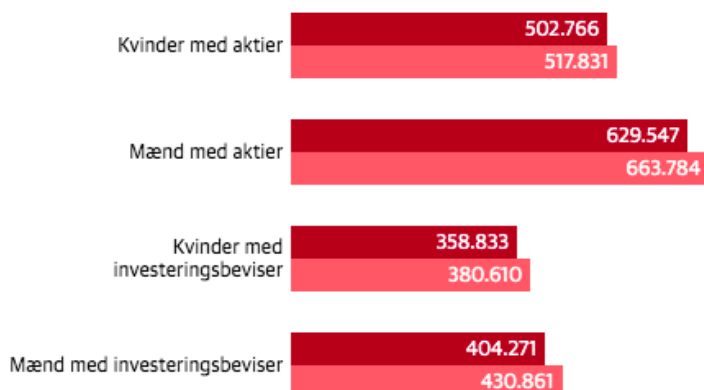
Helt nye tal fra 2021 udarbejdet af VP Securities viser at der i dag er næsten lige så mange kvindelige aktieejere som mænd, hvilket fremgår af nedenstående model:

Så mange kvinder og mænd ejer danske aktier eller investeringsbeviser. Målt i antal.

■ jan-20 ■ jan-21

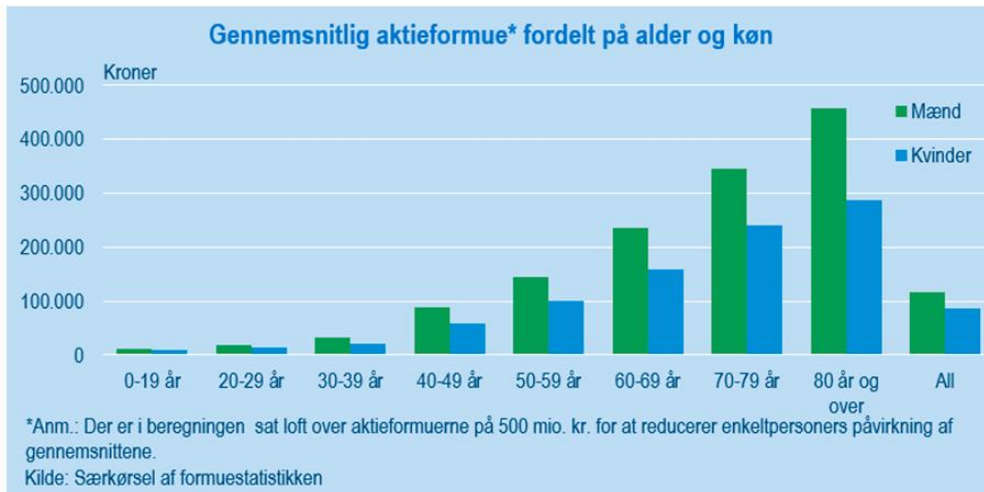

Kilde: VP Securities

I procenttal svarer denne opgørelse til at 44 procent af de private investorer i danske aktier er kvinder (Andersen, 2021). Men på trods af at der tilsyneladende er en ligestilling i forhold til antallet af kvindelige og mandlige investorer, gælder dette ikke for den samlede aktieformue. Her sidder mændene stadig tungt i førersædet og får dermed langt mere ud af deres opsparing (Andersen, 2021). Kvinderne ejer blot 33 procent af den private aktieformue og 40 procent af formuen i investeringsfonde (Andersen, 2021). For at opnå en økonomisk ligestilling og kompensere for indkomsttabet mellem kønnene, er det derfor ifølge forskvinde for Kvindeøkonomien Eva Svavars centralt at kvinder kommer i gang, og bliver ved med, at investere og tage hånd om deres økonomi:

“Det er vigtigt at komme i gang med at investere, for kvinder går langt fattigere ind i pensionsårene end mænd. Vi har en stor økonomisk ulighed mellem kønnene” (Andersen, 2021)

Dette illustreres også i nedenstående model udarbejdet af Danmarks statistik i 2021:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2021/2021-03-18-Maend-og-kvinder-har-forskellige-tilgange-til-investering-i-aktier>

Når kvinderne halter bagefter i forhold til opsparing, pension og investering har det en stor indflydelse på mænd og kvinders formue på den lange bane (Ritzau, 2020). Kvinder har i gennemsnit aktier for 47.000 kroner mens mænd i gennemsnit ejer aktier for 119.000 kroner. Hertil har mænd i gennemsnit også et højere beløb stående på deres pensionsopsparing og deres opsparing i banken. Samlet set er kvindernes investerbare formue 46 % lavere end mænds (Ritzau, 2020). Dette skyldes ifølge administrerende direktør hos Mybanker Marlene Nørgaard, at mænd i højere grad vælger at investere sine penge tidligere end kvinder, og ofte i højrisiko aktier der også giver det højeste afkast (Ritzau, 2020). Kundedirektør hos Formuepleje Helle Snedker udtaler om forskellen på kønnes forvaltning;

“Vi skal frem til, at flere kvinder tager ansvaret for deres egen økonomi. Det hjælper ikke ret meget, at manden har oprettet og handler på sin kones depot. Ligesom det ikke gør nogen forskel, hvis man som kvinde måske har en enkelt bankaktie, men ikke øger investeringerne og bygger en egentlig portefølje op”
(Andersen, 2021)

Ovenstående tal og udsagn vidner alle sammen om at økonomisk ulighed er en realitet i Danmark og den økonomiske magtbalance er forskudt. Dette på trods af at kvinder i forhold til uddannelse har overhalet mænd. 44 procent af alle kvinder gennemfører i dag en lang videregående uddannelse, hvor dette kun gælder for blot 31 procent af mændene (Ejsing, 2014). Det økonomiske gab mellem kvinder og mænd skyldes altså ikke lavere uddannelsesniveau hos kvinderne, så hvad kan så forklare mændenes magtposition i det økonomiske felt? Én af grundene dertil kan netop være den forskel i løn der er mellem mænd og kvinder og barslen - kvinder har ganske enkelt færre penge at gøre godt med, men er det hele forklaringen?

Det faktum at omtrent halvdelen af den danske befolkning mangler viden, forståelse og indsigt i deres egen og samfundets økonomi har store konsekvenser ifølge interesseorganisationen Kvindeøkonomien. De mener ikke blot det har betydning for kvinders private økonomi, men at penge er en kilde til skævvridningen mellem kvinder og mænds position i samfundet (Mørk, 2021). Noget tyder dog på, at kvinderne er ved at rykke ved magtbalancen. Dobbelt så mange kvinder investerede i 2020 i forhold til året før, hvilket vurderes at svare til, at 200.000 flere kvinder er kommet i gang med at investere (Kjær, 2021) og nye fællesskaber, der inspirerer kvinder til at investere som Female Invest, Kvindeøkonomien og Money Penny er skudt frem med stor succes.

Problemfelt

Som det beskrives i indledningen, er den økonomiske ulighed mellem mænd og kvinder stadig et problem, på trods af at flere og flere kvinder er gået i gang med at investere (Kjær, 2021). Danmark er på mange måder et af de mest ligestillede lande i verden, men i forhold til det økonomiske felt har vi endnu ikke ligestilling. Kvinder tjener mindre i løn, og har lange perioder væk fra arbejdsmarkedet, hvis hun vælger at få børn og gå på barselsorlov. Derfor har kvinder generelt en lavere formue end mænd, og derfor er

det vigtigt at få det maksimale ud af dem (Hansen, 2020). Det er hér investering kommer ind i billedet. Hvis kvinder ikke investerer, vil deres formue blive mindre værd, fordi den blot står på en bankkonto med 0% eller minus rente, mens mændene kan forøge deres i forvejen større formue. Resultatet af dette er en fortsat økonomisk ulighed, og ud fra præmissen "penge er lig magt" en skævvridning i magtbalancen mellem kønnene.

På den ene side har vi en masse statistikker, der fortæller, at kvinder halter bagud i forhold til mændene og økonomer, der udtaler:

"Groft sagt, så investerer mænd for at øge deres formue, mens kvinder investerer for at bevare deres formue. Det er tydeligt, at kvinder generelt simpelthen har mindre appetit på at tage økonomiske risici, og det er også med til at forklare, hvorfor lysten til eksempelvis at købe aktier er mindre hos kvinder end mænd" (Hansen, 2020)

På den anden side står forskere som Barbara Stewart, der argumenterer for at holdninger som ovenstående blot er baseret på fordomme og myter, og at kvinder er lige så gode investorer som mænd (Stewart, 2019). Dele af forskning og visse artikler beskriver hvordan kvinder og mænd er lige gode til investering, mens andre beskriver, hvordan henholdsvis kvinder er bedre end mænd og omvendt. Dette projekt har ikke til hensigt at vurdere, hvem der klarer sig bedst i investering, men snarere den hensigt at undersøge, hvordan kvinder agerer i og oplever det økonomiske felt, og om kønnet har indflydelse på kvindernes investeringsstrategier velvidende at dette er bredt emne, der trækker perspektiver til samfundets historiske udvikling og flere andre felter som biologi og neuropsykologi som jeg ikke har mulighed for inddrage.

Jeg nysgerrig på, hvordan det egentlig forholder sig med kvinder, der investerer i Danmark anno 2021, og hvordan vores køn spiller ind på vores investeringsstrategi. Jeg har derfor sat mig for at undersøge en række kvinders forhold til investering og derigennem forsøge at forstå den økonomiske ulighed mellem kønnene, med det håb at kunne bidrage til en udvidelse af forståelsen omkring kvinders tilgange til økonomi og investering. Sideløbende med at jeg undersøger andre kvinders forhold til investering, vil jeg selv påbegynde min rejse ind i investeringsverdenen og tage styringen omkring min privatøkonomi. I februar 2021 vil jeg investere i mine første aktier og dermed gå fra en passiv til en aktiv håndtering af min egen økonomi. Dette fordi jeg er interesseret i at undersøge hvordan min egen situation kan være et bidrag til at forstå, hvorfor kvinder halter bagefter i forhold til investering og er underrepræsenterede i det økonomiske felt. Jeg har en nysgerrighed på at finde ud af hvad vi, samfundet og jeg, kan lære af kvinders forhold til investering. Derfor er min problemformulering med tilhørende arbejdsspørgsmål følgende:

Dette projekt har til hensigt at undersøge hvilken indgang kvinder har til investering samt hvilke investeringsstrategier kvinder anvender med henblik på, at analysere hvordan disse påvirker kvindernes positioneringsmuligheder i det økonomiske felt?

For at søge svar på disse spørgsmål har jeg arbejdet ud fra følgende arbejdsspørgsmål:

- På hvilken måde kommer køn til udtryk i kvindernes valg af investeringsstrategi?
- Hvordan påvirker kvindernes habitus og sociale kapital deres positioneringsmuligheder i det økonomiske felt?

- Hvordan kan Judith Butlers teori om *Gender performance* belyse kvindernes *gøren* i feltet?
- Hvordan kan min egen investerings rejse være et bidrag til at forstå kvindekønnets position i det økonomiske felt?

Forskning i kvinder og økonomi

Jeg ser dette projekt som et lille bidrag til den eksisterende forskning i det feministisk-økonomiske felt, hvori kvinders forhold til -og håndtering af økonomi studeres og undersøges. Det er et tværfagligt felt som inddrager teorier fra både den samfundsøkonomisk og feministiske forskningstradition. Hvor samfundsøkonomi omhandler centrale økonomiske sammenhænge i samfundet, har den feministiske forskningstradition til hensigt at undersøge, hvordan man kan ændre ved ulige køns- og magtrelationer i samfundet (Stormhøj, 2004, 473). I dette teoretiske og komplekse videnskabsunivers handler det om, hvordan "virkelighed" skabes, forhandles og ændres. En af hovedforskerne er den amerikanske professor Judith Butler, som er en af den nyere feminismes mest betydningsfulde bidragsydere. Uddrag af Butlers teori vil også blive benyttet i projektets analyseafsnit.

Udover Judith Butler findes også flere andre forskere der er værd at nævne i forbindelse med dette projekt. I 1993 udgav økonomerne Marianne A. Ferber og Julie A. Nelson bogen "Beyond economic man". Denne bog var en af de første bidrag til at undersøge økonomi fra et feministisk perspektiv. I bogen diskuteres det, hvordan køn og kønsforståelser har påvirket forskningen i det økonomiske felt, og forfatterne beskriver, hvordan forskning i økonomi kan forbedres ved at forskere må frigøre sig fra maskuline bias (Ferber & Nelson, 1993).

En anden betydningsfuld forsker i feltet er Marilyn Waring, en newzealandsk politiker, feminist, aktivist, forfatter og akademiker, kendt for sit bidrag til feministisk økonomi. Waring udgav i 1988 bogen "If women counted" der i dag betragtes som et banebrydende værk inden for feministisk økonomisk forskning. Waring betragtes som en af grundlæggerne af forskningen i feministisk økonomi, og hun argumenterer blandt andet for, at forskning i økonomi er kønnet og kvindelige værdier og traditionelt kvindeligt arbejde udelukkes af økonomisk teori (Waring, 1988). Hun beskriver ydermere, hvordan det økonomiske system er domineret af maskuline værdier, og at kvinder der befinder sig i det økonomiske felt, derfor er nødt til at spille efter regler der ikke passer dem, fordi det er de maskuline værdier der er normen (Waring, 1988).

Jeg vil gerne relatere mit projekt til andre kvindelige nutidige forskere, dog vil jeg i den forbindelse fremhæve, at kvinder er i stort undertal indenfor den økonomiske forskning. Ud af 22 økonomiprofessorer på Københavns Universitet er der for eksempel blot én kvinde, og det økonomiske forskningsfelt er generelt domineret af mænd (Friis, 2020). En række artikler belyser, hvorfor kvinder er underrepræsenterede:

"Et studie viser, at kvinder systematisk får lavere bedømmelser i undervisningsevalueringer end mandlige kolleger, særligt i matematiske fag. Et andet studie konkluderer, at kvinder skal præstere bedre end mænd for at få artikler i de økonomiske toptidsskrifter, og et tredje studie viser, at en kvindes aktie i en artikel nedvurderes, hvis hun har skrevet artiklen sammen med en mand" (Friis, 2020)

I forhold til projektets formål er dette et interessant perspektiv at have in mente. En fremtrædende kvinde i feltet finder man dog i finansanalytikerens Barbara Stewart. Hun er en af verdens førende forskere i kvinder og økonomi (Stewart, 2019). Hun er især optaget af at ændre ved forståelsen omkring at kvinder er ofre og mangler selvtillid og viden indenfor det økonomiske felt og hendes forskning er et bidrag til et opgør med kønsstereotyper indenfor økonomi og investering. Stewart mener ikke at kvinder er

dårligere til at investere end mænd, og fremlægger blandt andet det perspektiv at mænd blot har mere naturligt ved at "blære sig" om deres økonomi og succeser, hvorimod kvinder traditionelt er mere beskedne. Dette beskrives i artiklen "The Dangers of Confidence" (Stewart, 2019). Hendes forskning fremhæver også at kvinder er lige så gode, hvis ikke bedre investorer end mænd, idet kvinder i højere grad har "is i maven". Forhåbningen med dette projekt er at det i tråd med Stewarts forskning, kan være med til at udvide forklaringsrammen for kønnenes ageren i det økonomiske felt og perspektiver fra hendes forskning vil blive inddraget i analysen.

Videnskabelig metode

For at opnå de personlige fortællinger har jeg valgt at anvende empiriindsamlingsmetoder af kvalitativ karakter. Min empiri består derfor af:

- Skriftlige interviews med 7 kvindelige investorer. Kontaktet gennem gruppen "Moneypenny" på Facebook
- Skriftligt interview med medstifteren af Moneypenny Linnéa Schmidt
- Telefoninterview med Forbrugerøkonom hos Nordea Ann Lehmann Erichsen
- Logbog over egne refleksioner omkring økonomi og investering

Jeg har valgt at spørge respondenterne ind til deres oplevelser af investering både før og efter de gik i gang, for både at få et indblik i barrierer og modstanden inden de blev aktive investorer og hvordan de siden overkom og nu agerer i det økonomiske felt. De repræsenterer således for mig kvinders rejse ind i feltet og en forståelse af dette, kan føre til en udvidelse af forståelsen af kvinder og økonomi og måske derigennem bane vej for at flere kvinder tager skridtet ind i det økonomiske felt og magtbalancen øges. De

interviewede kvinder er anonymiserede med navne men alder og penge investeret er korrekt:

- Ella, 37 år, penge investeret: 14.000 kr.
- Camille, 33 år, penge investeret: 25.000 kr.
- Marie, 20 år, penge investeret: 80-90.000 kr.
- Ditte, 52 år, penge investeret: 370.000 kr.
- Lena, 53 år, penge investeret: 300.000 kr.
- Anna, 26 år, penge investeret: 25-30.000 kr.
- Maria, 54, penge investeret: 120.000 kr.

Analysen vil også inddrage viden fra mine interviews med forbrugerøkonom Ann Lehmann Erichsen og stifteren af Facebook gruppen Money Penny Linnéa Smidt. Min forhåbning er at disse to kvinder kan belyse min problemstilling fra et mere objektive synspunkt, som kan sammenholdes med kvindernes personlige oplevelser. Dette fordi at jeg gerne vil relatere min kvalitative empiri til "verden udenfor" omend disse to kvinder også blot taler ud fra eget subjektive standpunkt. Jeg vil i analysen anlægge disse to spor da jeg er interesseret i at analysere problemstillingen fra begge vinkler. Den ene vinkel omhandler kvindernes, og min egen, forståelse af handlen og positionering i det økonomiske felt. Den anden vinkel skal forsøge at belyse kvindernes position fra et mere objektive perspektiv.

Jeg har i dette projekt valgt at arbejde ud fra den kvalitative metode og er gået induktivt og undersøgende til værks. Mit projekt bygger på en personlig nysgerrighed på emnet samt et ønske om at forstå og finde forklaringer på uligheden mellem kønnene i det økonomiske felt. Sideløbende har jeg en personlig motivation for udvikling af min økonomiske position og en forhåbning om at mine personlige oplevelser med investering kan være et bidrag til at besvare min problemstilling for dette projekt. Min interesse i at undersøge den økonomiske ulighed mellem kønnene tager dermed sit udgangspunkt i en personlig interesse. Denne personlige interesse kvalificerer sig som

undersøgelsesfelt ved at den repræsenterer en generel ulighed og skævvredet magtbalance mellem kvinder og mænds stilling i det økonomiske felt, som bakkes op af både fakta og flere forskere, som det beskrives i indledningen og under afsnittet "Forskning i kvinder og økonomi" i starten af projektet. Dette speciale er dermed ikke af neutral karakter og er skrevet med et formål om at belyse et område, hvor jeg ønsker en forandring mod mere ligestilling. Jeg vil senere i metodeafsnittet inddrage teori og refleksioner omkring min egen position i forhold til feltet og det autoetnografiske bidrag til projektet.

At arbejde med kvalitativ empiri

Den kvalitative metode har fordele og ulemper. Af ulemper peger Alvesson på, at der altid vil være mange indflydelser på et interview som man hverken kan minimere eller kontrollere, og at deltageres svar altid vil være påvirket af interviewkonteksten. Man kan altså ikke sikre sig at respondenternes svar vil være objektive og upåvirkede og den producerede empiri vil derfor altid være kontekstafhængig (Alvesson, 2003, 169). Et interview er en social situation, og kontekstafhængigheden gør, at man aldrig vil kunne udlede en sandhed om verden udenfor interviewsituationen (Alvesson, 2003, 169). Da mine interviews omhandler emnet økonomi, som for mange er et privat anliggende, kan jeg heller ikke udelukke at mine respondenter vælger enten at fremhæve eller skjule dele af deres personlige forhold til økonomi så de kan fremstå som de ønsker det foran mig/andre. Det samme gælder for mit eget vedkommende i forhold til min logbog og projektets auto-etnografiske del på trods af at jeg bestræber mig på at være så ærlig og ligefrem som muligt. Jeg har gjort mit bedste for ikke at overanalysere mine egne refleksioner og blot nedskrive dem som de falder mig ind i øjeblikket.

Et studie fra CBS fra 2019 viser at vi i forhold til økonomi har en tendens til at opføre os amoralsk når vi er alene og moralsk når vi er sammen med andre (Eriksen, 2019). Studiet peger yderligere på, at behovet for at blive socialt accepteret af en gruppe

fungerer som en naturlig grænse for, hvor egoistiske vi er når andre kigger på (Eriksen, 2019). Grunden til at mennesket har en moral trækker tråde tilbage til essensen af evolution og overlevelse, da vores overlevelse afhænger af at andre kan lide os og accepterer os, og det kan de, hvis vi opfører os moralsk (Eriksen, 2019). Menneskets lyst til at ville sætte sig selv i godt lys foran andre, kan derfor have haft en indflydelse på min empiriindsamling og mine respondenters ærlighed. Alle mine interviews har været foretaget uden et fysisk møde, hvilket har både fordele og ulemper.

Det ansigtsløse interview

Da jeg skulle foretage mine interviews, gav jeg mine respondenter 3 valgmuligheder i forhold til hvilken måde de ønskede at besvare mine spørgsmål på. Jeg bad dem om enten at svare på skrift, via lyd- eller videooptagelse. Min begrundelse for at lave mine interviews på den måde er at megen forskning viser at især kvinder har svært ved at tale om økonomi. For eksempel vil 61 procent af kvinder hellere snakke om døden end om penge (Bennedbæk, 2020). Statistiker som denne viser, at økonomi er et sårbart emne for mange, og derfor ville jeg gerne udelade det konfronterende element ved ansigt-til-ansigt interviewformen. Ved at respondenterne selv får lov til at bestemme i hvilken form de gerne vil deltage i interview, kan de fortælle frit og selv styre, hvilke spørgsmål de vil svare på eller ej, og forhåbningen er at det vil generere friere og mere upåvirkede svar. Inspireret af Alvesson var forhåbningen at undgå de faldgruber der vil være ved en ansigt-til-ansigts konfrontation som Alvesson for eksempel beskriver med begrebet empatisk forståelse:

"... the interviewee develops an assumption of what the researcher is up to, and this assumption frames the responses" (Alvesson, 2003, 170)

For at undgå at præge mine respondenter til at give mere politisk korrekte svar over det ærlige svar var jeg også bevidst på at min egen kvindelige position kunne påvirke respondenterne til at svare efter hvad de forventede jeg gerne ville høre. Om dette fænomen skriver Alvesson:

“A feminist woman emphatically interviewing a woman may bring the latter to express a more pro-feminist opinion or feminism-supporting account of experiences than would otherwise be the case” (Alvesson, 2003, 170)

Eftersom jeg selv er kvinde og alle mine respondenter også er kvinder, var dette et særligt opmærksomhedspunkt for mig. Fælles for alle mine 3 valgmuligheder var netop fraværelsen af et fysisk møde mellem mig og den interviewede, og jeg så det upersonlige element ved denne form for interviews som en fordel fremfor en ulempe. Indenfor den kvalitative forskning ses en tendens til at favorisere ansigt til ansigt-interviews, men ifølge blandt andet Brinkmann og Tanggaard er der også flere fordele i at indsamle sin empiri via alternative online kanaler (Brinkmann & Tanggaard, 2010, 36). Brinkmann og Tanggaard deler Alvessons overbevisning omkring at den øgede afstand mellem interviewer og respondent sandsynligvis vil give friere besvarelser da man undgår det fysiske nærværs hæmmende aspekt (Brinkmann & Tanggaard, 2010, 36). De peger også på den fordel det kan være for respondenterne at han/hun kan gå til og fra sine besvarelser og reflektere over en længere tidsperiode (Brinkmann & Tanggaard, 2010, 36). På den anden side, kan det manglende fysiske nærvær også virke distancerede og intervieweren vil miste muligheden for impulsivt at kunne spørge ind og “dirigere” interviewet (Brinkmann & Tanggaard, 2010, 36). Med den manglende fysiske tilstedeværelse mister man som forsker også muligheden for at observere interviewpersoners mimik og fysiske reaktioner på de stillede spørgsmål. Det ville for eksempel have kunnet give et indblik i, hvilke spørgsmål der blev opfattet som mere følsomme end andre, og hvornår de virkede selvsikre, provokerede, usikre etc.

Mine respondenter er fundet i investeringsgruppen Money Penny på Facebook, og repræsenterer dermed udelukkende den gruppe af befolkningen som allerede er i gang med at investere. Jeg lagde en forespørgsel ud i Facebook gruppen Money Penny, hvor jeg efterspurgte respondenter til mit speciale. Denne udvælgelsesmetode kaldes selvselektion idet at respondenterne selv har identificeret sig ved at respondere på min indbydelse til at deltage via Facebook-opslaget. Jeg har dog begrænset muligheden for, hvem der kunne deltage i min undersøgelse ved kun at ligge min forespørgsel ud i en lukket Facebookgruppe. Ulempen herved er at mange af mine informanter kan komme fra samme kreds i samfundet og at der er en forøget chance for at deres sociale baggrund er relativt ens. Det kan ligeledes være problematisk at bruge internettet som forum for udvælgelse af respondenter idet at det er en særlig gruppe af danskere der bruger Facebook og deltager i undersøgelser der postes her (Buus N, Rossen C, Tingleff E, Rostgaard L, 2009).

At være deltager i eget forskningsfelt

I tillæg til min kvalitative empiriindsamling har jeg også valgt at inddrage et autoetnografisk element for at undersøge, hvordan et studie af min egen position kan være et bidrag til at forstå hvorfor kvinder ikke er ligestillede med mænd i det økonomiske felt.

Da jeg startede projektet, besluttede jeg mig for selv at gå i gang med at investere for at mærke på egen krop, hvilke udfordringer og følelser det bringer frem og derfor bedre kunne sætte mig ind i mine respondents sted. Det var ligeledes med en forhåbning om, at jeg bedre ville kunne interviewe og forstå mine respondenter Ann Lehmann Erichsen og Linnéa Schmidt. Ann Lehmann Erichsen er forbrugerøkonom hos Nordea og Linnéa Schmidt er medstifter af forummet Money Penny og jeg forventede at det ville være en fordel hvis jeg havde en basal forståelse af investering og økonomi i ryggen når jeg skulle interviewe dem.

Autoetnografi er en metode der udspringer af etnografien der i sin klassiske form lægger vægt på at forskeren anlægger en personlig distance til det studerede/de studerede. I autoetnografien foreslås det i stedet at forskeren bruger sig selv i relation til den gruppe/kultur de vil undersøge og det er dermed en mulighed for at man som undersøger af et felt kan anvende sine personlige opdagelser i akademisk sammenhæng. Autoetnografi kan derfor som metode ses som en bro mellem forsker og det studerede. Det er essentielt at forskere der anvender denne metode, gør opmærksom på personlige erfaringer og tydeliggør de hypoteser han/hun måtte have overfor det studerede og senere hen også synliggør egen oplevelse og læring i feltet (Ellis, C, Adams, T, Bochner, A, 2011). Og, det er netop heri der ligger en forhåbning om at denne personlige læring kan være med til at synliggøre fund som ikke ville være til at få øje på, uden at han/hun har været en del af det undersøgte felt:

“When researchers do autoethnography, they retrospectively and selectively write about epiphanies that stem from, or are made possible by, being part of a culture and/or by possessing a particular cultural identity” (C, Ellis, Adams, T & Bochner, A, 2011, 2)

Den praktiske udøvelse af den autoetnografiske metode udsprang dermed af et ønske om at etnografen ikke udelukkende så på de studeredes oplevelser, men i lige så høj grad var opmærksom på og studerede sin egen erfaring/oplevelse med feltet.

Autoetnografen arbejder selvrefleksivt og benytter dermed alle sine egne sanser, følelser og tanker til at lære om -og forstå feltet. I dette projekt er hensigten både at belyse min egen erfaring med feltet men også, som tidligere nævnt, et greb jeg har anvendt for at gøre problemfeltet mere forståeligt og begribeligt for mig selv og derved styrke kvaliteten af min dataindsamling.

Logbog som middel til refleksion

Jeg har anvendt logbogen som en supplerende metode i min empiriindsamling (se bilag 2). Min logbog har haft det formål at jeg har kunnet nedskrive mine tanker og fange mine følelser omkring min oplevelse med feltet som de var i momentet. Samtidig har logbogen fungeret som et arbejdsredskab, hvor jeg gennem nedskrivning af mine refleksioner er blevet gradvist mere bevidst omkring min undersøgelse og hvordan jeg gerne ville udforme projektet (Aarhus Universitet, s.d.).

Jeg har ikke haft en fast struktur omkring mine notater og det nedskrevne i min logbog er derfor af tilfældig og diffus karakter. Jeg har dog haft et mål om at nedskrive mine refleksioner ugentligt. Logbogen fungerer som en dokumentation for den personlige proces jeg har været igennem siden jeg startede med at investere aktivt pr 1 februar 2021. Logbogen skal ses som et bidrag til at få indblik i, hvad der optager mig og hvilke tanker jeg har om investering gennem forløbet. Logbogen er kendetegnet ved at være personlig hukommelsesdata til underbygning af mit autoetnografiske studie. Min inspiration til brug af logbog tager udgangspunkt i metoden som den beskrives i Århus universitets metodeguide (Aarhus Universitet, s.d.).

Min position i feltet

I lyset af at jeg som en del af mit metodedesign anvender autoetnografi og fordi jeg er inspireret af kvindelige forskere som Peggy Macintosh, Diane L. Wolf og Grada Kilomba finder jeg det vigtigt at belyse min egen position i forhold til mit undersøgelsesfelt.

På trods af at jeg ikke studerer en marginaliseret gruppe finder jeg det alligevel vigtigt at være gennemsigtig omkring hvordan min egen position har indflydelse på den måde jeg kan gå ind i feltet og den empiri jeg har indsamlet. Wolf italesætter at man som forsker

må rette den "akademiske linse" mod sig selv og reflektere og synliggøre sin egen position samt hvilken konsekvens det har for empiriindsamlingen (Wolf, 1993, 4). Grada Kilomba er en portugisisk professor i filosofi, kunstner og forfatter til bogen "Plantation memories" fra 2008, som gennem et psykoanalytisk blik undersøger de metoder der gennem historien er blevet brugt til at undertrykke sorte mennesker (Churchman, 2020). Kilomba beskriver hvordan den akademiske forskningstradition aldrig vil være neutral men tage sit afsæt i det hvide, maskuline subjekt:

"Black people experience a reality different from white people and we therefore question, interpret and evaluate this reality differently. The themes, paradigms and methodologies used to explain such reality might differ from the themes, paradigms and methodologies of the dominant" (Kilomba, 2016, 28)

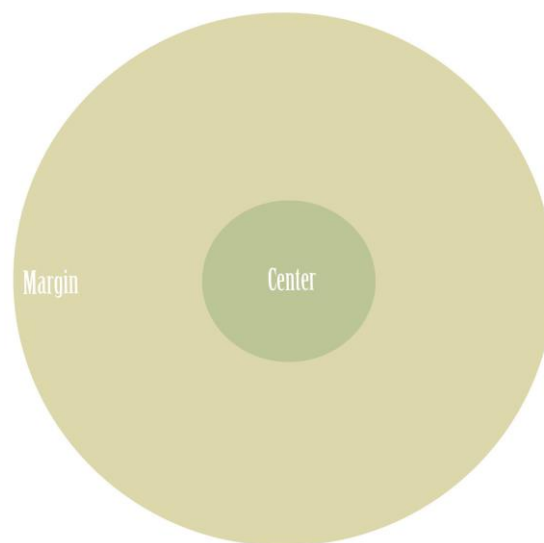
Ifølge Kilomba er det derfor netop vigtigt at man som forsker er bevidst om sin egen position og på den baggrund vil jeg italesætte min egen position og det udgangspunkt jeg skriver dette projekt fra. Som beskrevet går jeg ind i dette felt med en personlig motivation baseret på et ønske om at forstå den økonomiske ulighed mellem kønnene og en forhåbning om at jeg sideløbende kan styrke min egen position i feltet ved at tage styring på min personlige økonomi. Min og andre kvinders svagere position i det økonomiske felt er problematisk fordi det økonomiske felt repræsenterer en stor magt og vores position heri har betydning for alle menneskers liv og handlemuligheder i verden. I sammenligning med andre kvinder rundt omkring i verden ved jeg at jeg selv står i en forholdsvis privilegeret økonomisk position i og med at jeg har fast indtægt, modtager SU, har penge jeg kan investere etc. Dog oplever jeg også ofte at jeg føler mig låst og fanget af mangel på økonomisk kapital og jeg føler mig tit begrænset i mine handlemuligheder. Jeg oplever en uretfærdighedsfølelse på mit køns vegne i forhold til løngabet og i forhold til investering føler jeg mig uvidende og domineret i forhold til mandlige relationer. I dette projekt ligger derfor også et ønske om at højne min egen position, og på et mere objektivt plan et ønske om en fremtidig økonomisk ligestilling mellem kønnene.

Til at belyse min position i forhold til mit undersøgelsesfelt vil jeg benytte Bell Hooks Margin/Center teori (Hooks, 1984). Bell Hooks er en amerikansk forfatter, feminist og politisk aktivist. I bogen *Feminist theory: From margin to center* fra 1984, undersøger hun de magtstrukturer der hersker i samfundet og beskriver hvordan magten fordeles og fastholdes af disse strukturer. Teorien om margin og center kan benyttes til at lokalisere hvem der befinder sig i centrum af en magtstruktur og dermed ejer magten, og hvem der befinder sig i marginen og dermed ikke er i besiddelse af magt (Hooks, 1984). I forhold til dette projekt og mit undersøgelsesfelt, vil jeg med udgangspunkt i denne teori placere mig selv i marginen af det økonomiske felt. Dette baserer jeg på mit selvvaluerede beskedne kendskab til økonomi, investering og aktiehandel, samt relativt lille egenkapital og manglende stillingtagen til min privatøkonomi.

Teorien om margin og center er fleksibel og kontekstafhængig og i set i forhold til andre mennesker kan min position godt placeres anderledes. Dette især på baggrund af min position som hvid og dansk. Ydermere har jeg en læreruddannelse og læser pt en kandidat der kan højne min position på arbejdsmarkedet og fremtidige økonomiske kapital betydeligt. Jeg bor i egen lejlighed og har ikke økonomiske problemer eller gæld. Alligevel vil jeg ikke placere mig selv i centrum i feltet, for her ser jeg en anden gruppe af mennesker med langt større økonomisk kontrol. Det er både kvinder og mænd som er i kontrol med deres privatøkonomi og som har en stor økonomisk magt. Dog ser jeg hovedvægten af de centrale positioner besat af mænd, da de generelt har en højere beskæftigelses- og erhvervsfrekvens end kvinder og derudover er den standardberegnete timefortjeneste 15 procent lavere for kvinder end mænd (Beskæftigelsesministeriet, 2020). Hertil kommer at det kun er omtrent hvert fjerde lederjob i Danmark der er besat af en kvinde, hvilket placerer Danmark på en bund plads sammenlignet med resten af Europa (Ejlertsen, 2019). Men, fælles for disse mænd og kvinder i centrum af feltet er, at penge er en mulighed frem for en begrænsning og de er i besiddelse af stor økonomisk magt der øger deres handlerum i verden. De har derudover den fordel at de har mulighed for at øge deres kapitalbeholdning ved aktivt at kunne tage stilling til håndteringen af deres formue på et oplyst grundlag.

I forhold til dette projekt ser jeg mig selv som underlegen i forhold til mine respondenter Ann Lehmann Erichsen og Linnéa Smidt. De er begge i en magtfuld position i centeret af det økonomiske felt i forhold til mig. Det samme gælder mange af mine andre respondenter der er langt mere erfarne investorer end jeg. Derfor er dette projekt skrevet fra en position i marginen af det økonomiske felt, og mit projekt skal læses og forstås fra dette perspektiv. Vores position i forhold til hinanden i dette felt er relationel og kontekstafhængig, og vil altid være en subjektiv oplevelse. Selvom jeg føler mig placeret i marginen overfor mine respondenter, kan det være de selv oplever sig som værende mindreværdige i forhold til nogle andre. Det kan også være at de føler sig underpositioneret i forhold til mig, da jeg gennem min position som specialestuderende kan fremstå som en ekspert på området overfor fremmede, men det førstnævnte er dog et mere sandsynligt scenarie.

"Margin/center" illustration of Ida Mouridsen

Den teoretisk ramme

I dette projekt er jeg inspireret af en pragmatisk tilgang til videnskab som den blandt andet fremlægges af John Dewey. Indenfor pragmatismen er det et grundsyn at man ikke kan opnå viden om verden uden at være aktør i den og i interaktion med den, hvilket vil sige at det er gennem handlinger at mennesket tilegner sig viden om verden (Løgstrup, 2020). Det er blandt andet denne tilgang til videnskabelige undersøgelser der har inspireret mig til at inddrage det autoetnografiske element i mit projekt og aktivt sætte mig selv i spil i forhold til mit projekt og undersøgelsesfelt. Ifølge Dewey er det netop centralt at være en aktiv deltager i sit undersøgelsesfelt og ydermere handle på den viden man opnår (Løgstrup, 2020):

“Ved at være aktører, er vi lærende mennesker. Vores menneskesyn udvikles i interaktioner med andre mennesker og vores menneskesyn får afgørende betydning for vores valg og handlinger i praksis. Pragmatisme handler om at gribe ind og handle til fordel for mennesker. Viden er derfor et moralsk fænomen, fordi viden altid har praktiske konsekvenser for mennesker” (Løgstrup om Dewey, 2020)

Når man forsker inden for en pragmatisk forståelse, er det ydermere ikke nødvendigt at tilskrive sig bestemte metoder, men i stedet anvender man de metoder der giver mening i forhold til at belyse problemstillingen (Løgstrup, 2020). Denne tilgang fordrer naturligvis en opmærksomhed på hvor de valgte metoder og teorier modsætter sig hinanden. I forhold til mine metoder har jeg valgt at anvende både at bruge kvalitative interview og autoetnografi. Disse metoder er forskellige i deres hensigter og det har derfor været et særligt opmærksomhedspunkt at holde fokus på hvornår jeg “studerede udad” og hvornår jeg “studerede indad”.

Under min beskrivelse af valgte teoretikere vil jeg på samme baggrund argumentere for deres forskelligheder.

Den pragmatiske tilgang giver mening for mig da jeg ikke har helliget mig ét bestemt videnskabsteoretisk syn for dette projekt, men har valgt teorier fra forskellige videnskabsteoretiske retninger fordi jeg mener de kan belyse min problemstilling med relevante teorier og begreber samt berige min empiri. Dewey mener at metoden til at "løse et problem" er reflektiv tænkning, hvor man må gå igennem forskellige faser (Løgstrup, 2020). Jeg har i udarbejdningen af dette projekt gennemgået disse faser for at forsøge at "løse" mit problem/ min problemformulering. Jeg har identificeret et problem i verden, opstillet hypoteser, inddraget teori, gennemført eksperimenter i feltet og evalueret, men ikke nødvendigvis i den opstillede rækkefølge.

Med udgangspunkt i den pragmatiske tilgang har jeg valgt de to hovedteoretikere Pierre Bourdieu og Judith Butler. For at forstå nutidens sociale virkelighed bør man ifølge Svend Brinkmann anvende et magtperspektiv (Brinkmann, 2006, 213). Med udgangspunkt i dette synspunkt har jeg valgt at anvende en teoretiker der kan belyse magtpositioner i samfundet nemlig Pierre Bourdieu. Hans teori vil være et redskab til at belyse hvordan vores køn har betydning for vores position og handlemuligheder i det økonomiske felt. Til at belyse hvordan vores køn har betydning for den måde vi handler på, vil jeg benytte Judith Butlers teori om især *Gender performance*. I analysen vil jeg yderligere inddrage eksempler fra Barbara Stewarts forskning om kvinder og økonomi. Jeg har valgt at inddrage Stewart fordi hun kan bidrage med et nutidigt perspektiv på emnet, hvor især Bourdieus teorier går længere tilbage.

Diskurser, normer og performance af køn

Judith Butler er en nutidig amerikansk poststrukturalistisk filosof, sociolog og queer-teoretiker. Hun udgav i 1990 bogen "Gender trouble – feminism and the subversion of identity", der fortsat står som et hovedværk i hendes forskning.

Poststrukturalisme er i høj grad præget af en anti-essentialisme forstået på den måde at poststrukturalister ikke anser verden eller mennesket som statisk, men derimod som noget der er i konstant forandring (Jørgensen, 2019). Sproget er en central del af denne videnskabsteoretiske retning da man i dette teoretiske felt mener at det er herigennem vi beskriver og forstår virkeligheden, os selv og hinanden (Jørgensen, 2019). En af de andre store poststrukturalistiske tænkere er Michel Foucault (1926-1984) og det er her begreberne om magt og diskurs oprinder fra (Jørgensen, 2019). Diskursbegrebet dækker over den måde hvorpå vi med vores sprog opbygger almene "selvfølgeligheder" og "sandheder", som vi anvender og lægger ned over verden, i et forsøg på forstå vores virkelighed og hinanden. Når en diskurs deles af mange, bliver den en dominerende diskurs, som der som oftest ikke bliver sat spørgsmålstegn ved (Jørgensen, 2019). Herunder findes mange diskurser om køn og i forbindelse med dette projekt kunne en diskurs for eksempel være at kvinder er dårlige til at håndtere økonomi end mænd.

Et fundamentalt element i Butlers teori er at hun forstår køn som en social konstruktion og at hun dermed ser både det biologiske, sociale og kulturelle køn som kulturelt bestemt og som værende defineret ud fra de herskende heteronormative diskurser i samfundet (Butler, 1990). Til at beskrive dette synspunkt benytter hun begrebet *performativitet*. Heri ligger forståelsen af at køn er et udtryk for den måde et subjekt performer eller "gør" sit køn (Butler, 1990).

I forlængelse af dette er det Butlers overbevisning at subjekter performer deres køn ud fra heteronormative diskurser. Dette kalder hun den heteroseksuelle matrice:

“Kroppe er ikke begribelige i sig selv, men kulturen skaber begribelige kroppe gennem den heteroseksuelle matrice, som kræver en kønsorden med to tydeligt identificerbare køn; et kvindeligt/feminint og et mandligt/maskulint. Disse køn defineres som hinandens modsætninger og er hierarkisk definerede gennem den obligatoriske heteroseksualitet” (Rosenberg, 2007, 21)

Hun peger på, at man som menneske er underlagt nogle magtstrukturer og diskurser i samfundet, som styrer, hvordan man skal handle og agere som kvinde og mand. At man “overtager” en forestilling om, hvordan man skal *gøre* sit køn og derfor ikke selv opfinder, hvad det vil sige at opføre sig maskulint eller feminint (Jørgensen, 2019). Heri ligger en vigtig skelnen mellem at se køn som *performativt* fremfor en *performance*. På trods af at individet er underlagt den heteronormative diskurs giver teorien om performance mulighed for fornyelse idet at det ikke vil være muligt for individer at gentage handlemønstre helt præcist. Heri ligger forandringspotentialen i disse åbninger/sprækker der åbner op for muligheden for at individet kan handle på en ny måde og derigennem udvide og skubbe til grænserne for traditionelle opfattelser og hvad der anses som normen (Mikkelsen, 2011).

Jeg vil benytte Butlers teori om performativitet til at undersøge hvorvidt kønnede forestillinger har indflydelse på, hvordan mine respondenter performer deres køn i forhold til investering og hvordan heteronormative diskurser har indflydelse på det økonomiske felt og individernes ageren i det og de sociale spilleregler.

Positioner, dominans og magt

Pierre Bourdieu var og er en anerkendt fransk sociolog og antropolog. Hans teorier udspringer fra Algeriet og Frankrig i slutningen af forrige århundrede. Selvom der mellem dette projekt og Bourdieu findes et stort historisk tidsspænd, er det min

forhåbning og formodning at hans teorier kan være med til at sætte relevante og interessante perspektiver på min analyse. Valget af Bourdieu er taget på baggrund af, at hans forskning er med til at forklare hvordan sociale uligheder, magt og dominansforhold har betydning for menneskers muligheder og handlerum i verden.

Hans forskning har til hensigt at synliggøre den sociale verdens dybtliggende strukturer, der opretholdes og reproduceres, og dermed har stor indflydelse på menneskers liv (Bourdieu & Wacquant, 1996, 20). Heri ligger en forståelse af at enkelte dele af den sociale virkelighed altid må ses i relation til den sociale helhed (Bourdieu & Wacquant, 1996, 11). Bourdieu ser på køn på samme måde - at de eksisterer i kraft af hinanden/ i forhold til hinanden. Han mener yderligere at man skal forstå mand og kvindeforholdet som en dominansrelation der udgør et hierarki mellem den dominerende og den dominerede (Bourdieu, 1999, 159). I forhold til mit projekt er det interessant at se på Bourdieus forståelse af dette dominansforhold, og jeg vil benytte hans teori til at søge forklaringer på kønnes forskellige positioner i det økonomiske felt og de magt- og dominansforhold der gør sig gældende. I forhold til min problemstilling er begrebet om *felt* relevant at inddrage. Bourdieu bruger "felt" som betegnelse for et socialt rum - hvori en specifik menneskelig aktivitet og praksis finder sted (Bourdieu, 1999, 161). Feltet kan ses som en spilleplade som rummer flere positioner. Blandt disse positioner udspiller sig en rivalisering og en kamp om magten og anerkendelsen i feltet (Bourdieu & Wacquant, 1996, 28). Bourdieus teori om felt kan også relateres til Kilombas teori om Margin/center jvf. Afsnittet "Min position i feltet".

I forhold til Bourdieus teori vil feltets forskellige positioner forsøge at fastholde eller øge deres position ved at forhandle om de kapitalformer et individ har til rådighed. I forhold til *kapital* beskriver Bourdieu kapital som en værdi eller ressource et individ ejer. Der findes forskellige typer af kapital; kulturel, økonomisk, social og symbolsk kapital, og éns besiddelse af disse har indflydelse på den position et individ har mulighed for at indtage i et givent felt - værdien af kapitalen skal altså ses i relation til det felt, hvor kapitalen bringes i spil og ens mulighed for at opnå en dominerende og magtfuld position i feltet afhænger af hvilken kapital anses som mest værdifuld i feltet. Denne magtkamp vil ofte udfolde sig mellem feltets "nye" og "gamle" positioner da "de gamle" positioner vil

forsøge at fastholde deres magtposition og fratage "nye" positioners mulighed for at have indflydelse på det eksisterende felt. Modsat vil "nye" positioner ofte søge at udfordre de eksisterende positioners monopol (Bourdieu & Wacquant, 1996, 86).

I forlængelse af feltbegrebet finder vi begrebet om *doxa*. Doxa kan ses som et sæt "spilleregler" for feltets positioner og dækker over de normaliserede opfattelser der findes i et felt - altså de eksisterende normer og regler (Hammerslev, 2009, 71). I forhold til dette projekt bruges begrebet til at analysere hvilke opfattelser der findes i det økonomiske felt. Et felts doxa opfattes ofte af feltets positioner som normalen og er oftest implicit da den er blevet opretholdt og reproduceret af feltets positioner over tid. Derfor vil nye positioner ofte opleve denne doxa som naturlig og underkaste sig de eksisterende spilleregler. Til at forklare dette bruger Bourdieu begrebet om *symbolsk vold*. Symbolsk vold er et magtbegreb der dækker over den magtrelation hvor den ene part vil være dominerende og den anden domineret, men hvor dette ikke bliver opfattet som vold af individerne i interaktionen, da denne magtudøvelse foregår indforstået og ubevidst, og derfor bliver accepteret af den dominerede (Bourdieu & Wacquant, 1996, 152). Den position/ magt man har mulighed for at indtage i et felt, hænger sammen med de dispositioner som man har tilgængelige. Forholdet mellem disposition og handling forklarer Bourdieu ved begrebet om *habitus* som han beskriver således:

"Et strategisk-generativt princip, der sætter den enkelte i stand til at klare vidt forskellige situationer (...) et system af varige og transponerbare holdninger, der på én gang integrerer individets samlede sum af tidligere erfaringer, samtidig med at det i det givne øjeblik fungerer som matrice for individets måde at opfatte, vurdere og handle på" (Bourdieu & Wacquant, 1996, 29)

Simplificeret kan det forklares som et normsystem af værdier og holdninger, som individerne i et felt orientere sig efter og handler ud fra (Bourdieu & Wacquant, 1996, 29). Habitus kan i forbindelse med dette projekt ses som værende afgørende for de handlemuligheder individerne har i det økonomiske felt.

Både Butler og Bourdieu repræsenterer et konstruktivistisk verdenssyn, hvor menneskets identitet bliver influeret af ydre strukturer. De to teoretikere komplimenterer herigennem hinanden, da de begge beskæftiger sig med magt og dominans-relationer og måder hvorpå disse strukturer og normer reproduceres i samfundet af individerne. Hos begge teoretikere ses også en mulighed for forandring på trods af de overvejende deterministiske teorier. Hos Bourdieu findes et forandringspotentiale i habitusbegrebet og Butler åbner også op for muligheden for fornyelse idet at individer ifølge hende aldrig vil kunne gentage et handlemønster helt præcist, hvilket giver mulighed for at udvide grænserne for de traditionelle opfattelser (Mikkelsen, 2011).

Det er også måder hvorpå deres teorier står i modsætning til hinanden. Bourdieu lægger stor vægt på den sociale arv og habitus som styrende for vores handling som ifølge ham har en meget stor indflydelse på vores tankesæt og ageren. Butler tillægger det enkelte individ en større frihed og mulighed for at handle mere rationelt ud fra en analyse af sig selv og samspillet med samfundet. En hjerneforsker ville nok sige at Bourdieu ser mennesket som værende meget præget af reptilhjernen, styret af nedarvede og sociale konstruktioner, hvor Butler mere ser mennesket som en analytisk handlende person, hvor handlinger planlægges i frontallapperne ud fra bevidste refleksioner. Bourdieu vil nok mene at Butler tillægger mennesket for store evner til at agere og handle ud fra analytisk og abstrakt tænkning.

Væk med stereotyperne

I tillæg til de to hovedteoretikere vil jeg også inddrage forskning af Barbara Stewart, da hun vil kunne bidrage med et nutidigt perspektiv. Barbara Stewart er en af verdens førende forskere indenfor feltet "kvinder og økonomi" og hun har specialiseret sig i kvinders finansielle handlemønstre. Hun beskriver selv, hvordan hendes forskning er drevet af en frustration omkring mediernes ofte nedgørende portrætter af kvinder og økonomi og hun vil derfor gerne gøre op med stereotyper omkring at kvinder er

uvidende, magtesløse og underdanige i det økonomiske felt (Cramon, 2019.). Før hun startede sin forskerkarriere, har hun arbejdet 20 år som port folio manager og investeringsrådgiver og har dermed også praktisk erfaring med feltet. Se også afsnittet "Forskning i kvinder og økonomi".

Analyse

Jeg ser det økonomiske felt som et stort og komplekst felt hvor usynlige magt strukturer og diskurser har betydning for den økonomiske ulighed mellem kønnene, hvorfor jeg selv og andre kvinder kan drage fordel af at forstå vores position bedre og de mekanismer der har indflydelse herpå. Analysen er derfor en udforskning af kvinders investeringsstrategier, og oplevelse af og handlen i, det økonomiske felt. Jeg vil i analysen inddrage min egen erfaring via citater fra min logbog.

I forhold til min analysestrategi har jeg i bearbejdningen af min empiri har søgt efter at skabe kategoriseringer af udtalelserne fra mine respondenter og systematisere dem efter emner. Det har givet mig et overblik over hvilke temaer der var de mest gennemgående på tværs af alle mine interviews (Brekke & Tiller, 2014, 151).

Jeg har bestræbt mig på at have en induktiv tilgang til min empiri idet jeg gerne ville forholde mig åbent og nysgerrigt til min empiri. I praksis vil det nærmere kunne beskrives som en tilstræbt deduktiv tilgang idet at jeg ikke kan udelukke at have været påvirket af min forforståelse. Min analysestrategi har dermed indeholdt deduktive elementer idet jeg har søgt efter specifikke svar og været hypoteseafprøvende, i forhold til at kunne besvare min problemformulering. I min gennemlæsning samt gennemlytning af alle mine interviews har jeg især været opmærksom på emner som "strategier" "investeringsmønstre" "kønsnormer" "selvfremstilling" samt "modstande og barrierer". I forhold til interviewet med Ann Lehmann Erichsen har jeg gennemlyttet det med fokus på at finde frem til hendes analyse af kvinders investeringsstrategier samt hendes udlæg af hvordan det historiske og kulturelle perspektiv spiller ind på kvinders handlemønstre.

Min analysestrategi er endt ud i at jeg har delt min analyse op i 5 overskrifter, som jeg mener repræsenterer de mest gennemgående temaer på tværs af mine respondenter. Afsnittene hedder "Barrierer mod investering", "Kvinderne skaber deres eget felt i

feltet”, ”Selvnedvurdering og frigørelse”, ”Strategier og magt” og ”Med moral og etik i førersædet”.

Barrierer mod investering

Mændene sidder på den økonomiske magt i Danmark, men hvis vi ser på investering med Bourdieus feltbegreb, bevæger flere kvinder sig mod centeret og udfordrer mændenes monopol som beskrevet i indledning og problemfelt, hvilket også gør sig gældende for mine respondenter, der alle på nuværende tidspunkt i større eller mindre grad er aktive investorer. Mange mener, at det er bankernes negative renter der har sat skub i de kvindelige investorer, men kan det være hele forklaringen?

I forhold til barrierer mod at gå ind i det økonomiske felt fortæller flere af kvinderne, at snak om økonomi og investering ikke har været en del af deres opdragelse hjemmefra, og at de derfor ikke er blevet inviteret ”naturligt” ind i feltet på baggrund af deres opvækst, deres familietraditioner eller relationer i omgangskredsen. Ifølge Bourdieu har den sociale arv og kultur en stor betydning for, hvordan habitus bliver lejret i individet. Vores første leveår lægger en slags grundsten for, hvordan vi handler i resten af vores liv, og dannelsen af mulige dispositioner starter allerede fra barnsben (Bourdieu & Wacquant, 1996, 29).

For mange kvinder er investering og økonomi således ikke en del af deres *habitus* eller *sociale og kulturelle kapital* (Wilken, 2011). Respondenten Ella fortæller til spørgsmålet omkring hvad der holdt hende tilbage fra at investere inden hun gik i gang:

”Der er aldrig nogen som har lært mig om investering og aktier. Jeg har en holdning med hjemmefra om, at pengene står sikrest i banken (eller gemt under madrassen)”

Ella repræsenterer i dette citat en oplevelse som går igen hos flere af respondenterne, inklusiv mig selv, idet de fortæller at investering ikke er noget de har med sig hjemmefra. Set ud fra Bourdieus teoretiske optik kan det siges at have påvirket og begrænset kvindernes positionerings -og handlemuligheder i feltet og stiller dem svagere end mændene i forhold til økonomisk kapital. For at blive en del af et felt, kræver det netop ifølge Bourdieu, at man har kendskab til feltets doxa eller "spilleregler", hvilket også vil gøre det nemmere at blive accepteret af feltets dominerende positioner og at kunne handle i feltet efter de eksisterende normer (Hammerslev, 2009, 71). Når kvinderne bliver spurgt til, hvordan de taler om økonomi i deres familie og omgangskreds nævner flere at det er et tabu:

Marie: "Jeg synes det er et vigtigt emne at diskutere, men kan mærke at det er mændene i min familie der helst vil snakke om det, mens kvinderne har et mere "hemmelighedsfuldt" forhold til penge-snakken"

I forhold til den sociale kapital skriver Bourdieu, at man opnår mange fordele ved at indgå i et socialt netværk. Det giver både status og magt, og man kan udbygge sin sociale kapital og status ved at investere tid i et sådant netværk (Wilken, 2011). Min empiri peger i den forbindelse på at mange kvinder går glip af denne mulighed for erfaringsudveksling. Når økonomi for mange kvinder går hen og bliver "hemmelighedsfuldt", ødelægger det kvindernes muligheder for at lære af hinanden og styrke hinanden. Kan det måske som digtet på projektets første side siger, være et udtryk for at kvinderne er bange for at dele magtfuld viden med hinanden, fordi de ikke føler der er plads nok til alle i feltet? Jeg kan selv relatere til Maries oplevelse af "hemmelighedskræmmeri" omkring mine kvindelige bekendtes optræden, fremfærd og strategi i det økonomiske felt og skriver således i min logbog:

Logbog d. 10/ 4 2021: *"I min familie har vi aldrig snakket om aktier og investering og jeg har haft oplevelsen af at vi så på det som noget umoralsk og kapitalistisk. Jeg har for nyligt fundet ud af at min mor har investeret i mange år da hun har arvet nogle aktier fra min morfar, men jeg synes stadig hun er ret hemmelighedsfuld omkring det og vil for eksempel ikke dele hvor mange penge hun har og i hvad"*

At et flertal af kvinderne ikke mener de er blevet opdraget til inddragelse i det økonomiske felt af hverken forældre, bekendte eller samfundets institutioner, kan med Butlers teori om Gender performance ses som et udtryk for, at det økonomiske felt er i besiddelse af nogle værdier, som vi forbinder med det maskuline, og at der derfor sker en strukturel forskelsbehandling i den måde vi opdrager piger og drenge i forhold til økonomi. Når økonomi og investering anses som maskuline værdier, præges det mandlige køn til at indgå i dette felt, fordi vi har en forventning om at de interesserer sig for det, mens pigerne udelades på baggrund af en forventning om at de modsat ikke interesserer sig for det, samt at det ikke anses som værende i overensstemmelse med traditionelt kvindelige værdier. Denne strukturelle forskellige opdragelse af kønnene er ikke nødvendigvis bevidst, men en del af en historisk tradition, hvor vores kønsforventninger har indflydelse på opdragelsen af henholdsvis pige- og drengeskønnet (Butler, 1990). Samfundets kønsstereotyper har med Butlers verdenssyn en stor indvirkning på individernes opførsel, og mange udvikler, hvis vi anskuer verden med dette poststrukturalistiske verdenssyn, deres kønsidentitet på baggrund af tidligt tillærte kønsstereotyper i barndommen. Kønsrollerne kan siges at være udførelsen af kønsstereotyperne i praksis:

"Parents, teachers, and other socializing agents communicate gender roles to children at an early age, serve as same-sex role models, and use reward and punishment to shape up behaviors that are gender-appropriate" (Kassin, 2001, 556)

Da min empiri blot repræsenterer kvinders oplevelse, er denne analyse med det forbehold, at jeg ikke har empiri der viser om det samme ville gælde for en mand. Det kan også tænkes at det i mange familier, uanset køn, er tabubelagt at snakke om økonomi og anses som værende et privat anliggende. Min teori vil dog pege på at det for kvinder kan blive et dobbelt tabu grundet deres køn og de dertilhørende kønsforventninger.

Det er det Butler betegner som Gender performance, altså at "gøre" køn i overensstemmelse med, hvad man tror der forventes for sit køn (Butler, 1990). At min mor har valgt at holde sine investeringer hemmelige for omverdenen og for os børn kan være et udtryk for, at hun forsøger at leve op til de kønsforventninger hun er blevet opdraget til, og som hun indirekte har givet videre til mig. (Jeg har sidenhen spurgt ind til min mors perspektiv på dette og hun fortæller at grunden til hun ikke har snakket højt om sine investeringer har været fordi hun har oplevet at blive set ned på når hun har talt højt om det i familien).

Når Marie fortæller, at hun oplever at kvinderne i hendes familie også har et hemmelighedsfuldt forhold til "penge-snakken" kan det være et udtryk for det samme. En anden respondent Ditte fortæller, at hendes ældre kollegaer er meget skeptiske omkring, at hun investerer:

"Jeg har flere ældre kolleger, som betragter mig, som en der er kommet med i en sekt, fordi jeg er så begejstret for investering og ved at kvinder er gode til det"

Når Ditte lægger vægt på, at det er hendes ældre kollegaer der er skeptiske, kan det være et udtryk for det historiske perspektiv. Hendes ældre kollegaer er stadig præget af at være opvokset i en tid, hvor investering ikke var for kvinder, og de har således ikke en forventning om at kvinder kan passe ind i det økonomiske felt. Det er dog ikke alle respondenterne der indtager en traditionel kvindelig position i forhold til "penge-snakken", og i forhold til at tale om økonomi med venner og familie fortæller Camille:

“Jeg elsker det fordi jeg er superstolt af min økonomi (...) Men jeg kan godt mærke at mange af dem (veninder) er lidt mere tilbageholdende, fordi det er uvant at snakke om økonomi og penge, tabubelagt ligefrem. Men jeg prøver at skubbe lidt i dem og åbne op for min økonomi for at se om de også åbner op. Ikke fordi jeg er nysgerrig, men fordi der skal ske en ændring i forhold til retorikken om økonomi, især omkring kvinders økonomi”

Det går igen hos flere af mine respondenter, at de ligesom Camille i større eller mindre grad oplever at de har brudt med den klassiske kønsstereotyp omkring at kvinder ikke interesserer sig for -og taler om økonomi, og på den måde har brudt fri af deres habitus og selv tilegnet sig nye positioneringsmuligheder. Bourdieu argumenterer da også for at habitus ikke er deterministisk, da han mener at forandring i princippet vil være mulig (Wilken, 2011). I forlængelse heraf mener han, at individer er frie til at handle indenfor deres egne grænser, og at man derfor kan skabe større frihed for sig selv og mulighed for subjektiv fri handling ved at undersøge og blive bevidst om egne grænser (Lykkeberg, 2006).

På samme måde som Bourdieu åbner op for et forandringspotentiale i forhold til habitus, gør Butler det også i forhold til negative diskurser omkring kvinder og økonomi. Butler åbner op for muligheden for fornyelse, idet individer aldrig vil kunne gentage et handlemønster helt præcist, og at der heri ligger en mulighed for at udvide grænserne for de traditionelle opfattelser (Mikkelsen, 2011).

Det gælder for alle respondenterne, at de har gjort brug af deres frie vilje, da de på et tidspunkt i deres liv er kommet til en erkendelse af, at de tidligere har været begrænsede i deres handlemuligheder i det økonomiske felt. Med Bourdieus teori kan denne begrænsning handle om at være i besiddelse af en habitus der ikke disponerer en til at investere, og at de i stedet for blot at erkende dette, har valgt at handle aktivt og dermed udvide grænserne for deres handlemuligheder. Denne optik kan bruges til at forstå den følelse af “power” og selvtillid som ifølge Camille opstår når hun taler om økonomi og er stolt af den. Med Bourdieus optik kan Camilles begejstring skyldes at det

at tale om økonomi højner hendes position i det økonomiske felt. I dette tilfælde oplever Camille, at det bidrager til både hendes sociale, økonomiske og kulturelle kapital at være investor. Fælles for både Bourdieu og Butler er dog at forandring af habitus og diskurser tager tid, og respondenternes handlinger og performance i feltet kan ses som et spirende frø, der muligvis springer ud.

Delkonklusion

Grundet strukturelle betingelser og set i det historiske perspektiv har kvinderne ikke haft samme positioneringsmuligheder i det økonomiske felt som mændene. Respondenterne repræsenterer en gruppe af kvinder der på hver deres måde har brudt med standardiserede normer for, hvordan kvinder håndterer økonomi og viser dermed starten på en forandringsproces, hvor normer omkring kvindekønnets rolle i det økonomiske felt tages op til revision. Noget tyder på at åbenhed omkring personlig økonomi er centralt befordrende for bevidstgørelse omkring de strukturelle betingelser, velvidende at der ikke kun er én udløsende faktor og bevægelsen må ses i sammenhæng med mange *triggers* som for eksempel negative renter, sociale mediers kommunikationskanaler og generelle bevægelser i samfundet som kvindefrigørelse, ligeløn og #metoo. Økonomi er for mange et privat anliggende der gør at man i mange sociale sammenhænge ikke taler åbent om det. Noget tyder på, at det for kvinder er en særlig udfordring fordi det ikke forventes af dem. Næste afsnit vil omhandle, hvordan kvinderne finder sammen i deres egne fællesskaber.

Kvinderne skaber deres eget felt i feltet

Foregående afsnit beskriver, hvordan økonomi for kvinder stadig er tabubelagt og at mange kvinder er tilbageholdende i forhold til at snakke om økonomi. Disse

usikkerheder kan muligvis stamme fra de fordomme som respondenterne er stødt på omkring kvinder og investering gennem deres liv. En af respondenterne, Lena, beskriver hvordan hun støder på mange fordomme omkring kvinder og økonomi og nævner at hun er stødt på kommentarer som; *“Du er bindegal, (at du tror du kan finde ud af det”, “Det er kun for eksperter fordi det er supersvært”, “Det er kun for folk med mange penge” “Det kan kvinder da ikke finde ud af”*. (Det vides ikke om disse kommentarer kommer fra både mænd og kvinder).

Udtryk som disse kan ses som det Bourdieu kalder symbolsk vold, og ifølge ham kommer symbolsk vold netop ofte til udtryk gennem sproget. En bevæggrund for at ytre sådanne meninger kan være at kritisere andre individer/positioner ind i submission, hvilket gælder alle der udfordrer magten i et felt. Symbolsk vold vil altid være et udtryk for en magtrelation, hvor den dominerende part udøver sin symbolske magt over den dominerede part (Bourdieu & Wacquant, 1996, 152). Formålet med denne handling kan være at fastholde sin magtposition og fratage nye positioner mulighed for at have indflydelse på det eksisterende felt.

Når kvinderne fortæller om en nedsættende tone omkring kvinder og investering og møder modstand i mandsdominerede investeringsgrupper på de sociale medier, kan det være et udtryk for at mændene både direkte og indirekte føler sig truet på deres monopol i det økonomiske felt, og frygter at det vil tippe magtbalancen at inkludere flere kvinder i feltet. Derfor forsøger de at “tvinge” kvinderne ud af feltet og ind i en ufarlig position i yderkanten/marginen af feltet.

Ofte vil den symbolske vold foregå ubevidst og indforstået og derfor blive accepteret af de dominerede (Bourdieu & Wacquant, 1996, 152). I forhold til mine respondenter oplever jeg dog ikke at de accepterer det nedsættende sprogbrug i de mandsdominerede online investeringsfællesskaber. Tværtimod forkaster de den og finder sammen i nye online kvinde-fællesskaber som “Moneypenny”, “Kvindeøkonomien” og “Female Invest”. Flere af kvinderne fortæller nemlig at de oplever en meget nedsættende tone i investerings-forummet der inkluderer mænd:

Ditte: *“ I grupper med mænd er der ofte en bedrevidende, nedladende og selvhævdende tone. I kvindegrupper er der stor rummelighed, ingen fordømmelse og hurtig respons på opslag. Meget mere konstruktivt. Har aldrig turde stille spørgsmål i mandsdominerede grupper. Her observerer jeg kun. Tonen kan virkelig ødelægge mit gode humør”*

Man kan sige at kvinderne skaber deres eget felt i feltet. De opretter lukkede forummer kun for kvinder, hvor egne spilleregler, med Bourdieus ord kaldet “doxa”, etableres og den symbolske vold fra mænd kan udelukkes.

Barbara Stewart har forsket i dette fænomen og mener, at de sociale medier er en ny måde hvorpå kvinder kan erfaringsudveksle, hvis deres omgangskreds ikke taler om økonomi:

“Women are great users of social media. Social media has changed the way that women a) inform themselves about money; b) communicate about and share investment ideas; and c) find investment advisers” (Stewart, 2021)

Hun peger ligeledes på at historiefortælling er helt centralt for kvindekønnet:

“Women tend to be more interested in learning about investing by reading or listening to real stories from real people. They also prefer to share those lessons with their friends or with the next generation” (Stewart, 2021)

Når kvinderne vælger at oprette deres egne eksklusive kvindelige fællesskaber kan det være et udtryk for den kvindelige lyst til at være en del af et trygt fællesskab, hvor erfaringer og personlige historier deles.

Medstifteren af investerings-fællesskabet Moneypenny Linnéa Schmidt beskriver i tråd med dette, hvordan målet med hendes projekt netop var at etablere et kvindeforum, der kunne være fri for den fordømmende tone, der ofte møder kvinder, hvis de bevæger sig ind i et mandsdomineret felt. Ligeledes skulle det være et forum, hvor de sociale medier kunne danne rammen om erfaringsudveksling omkring personlige oplevelser med investering og dermed udnytte den historie og vidensdeling der for mange kvinder er central, når de skal bevæge sig ind i et ukendt felt (Stewart, 2021). Om dette udtaler Linnéa Schmidt:

“Jeg oplevede selv, og også at mange kvinder havde det på samme måde, at det var svært at stille ”de dumme spørgsmål” i forum med både kvinder og mænd. Jargonen hos mænd er bare anderledes, og da det fra start er meget grænseoverskridende for mange at begynde at snakke om økonomi - og at stille et spørgsmål - så syntes jeg at det var vigtigt at det var et mere trygt forum, hvor man ikke var bange for evt. nedladende kommentarer. Der er det bare anderledes når kvinder mødes kun kvinder i et forum, der er virkelig god tone i Moneypenny og vi gør meget ud af at alle spørgsmål er velkomne - og at ingen spørgsmål er dumme”

I sin bog “den maskuline dominans” fra 1998, beskriver Bourdieu, hvordan den symbolske vold ikke kan ske uden en underkastelse fra de magten udøves overfor, men at man som undertrykt har en mulighed for at stoppe denne symbolske vold ved ikke blot at blive opmærksom på den, men også handle på det det:

“Den symbolske magt kan ikke udøves uden medvirken fra dem, der lider under den, og som kun lider under den, fordi de konstruerer den som sådan. Men man kan undgå at standse ved denne konstatering ... ” (Bourdieu, 1998, 55)

Man kan i forlængelse heraf se de nyopståede online kvindelige investeringsfællesskaber som en måde hvorpå kvinder har taget handling på mødet med den symbolske magt, som Bourdieu anbefaler at man bør gøre. Nemlig undgå blot at standse ved konstateringen, men aktivt gøre noget ved den symbolske nedsætning af kvinderne i feltet. Man kan på sin vis sige at kvinderne er blevet “tvunget” til at finde nye veje ind i investeringsfeltet og at det har vist sig at være frugtbart på den måde at det for mange kvinder bliver “en vej ind” i en aktiv håndtering af egen-økonomi, ligesom det er tilfældet for mig selv:

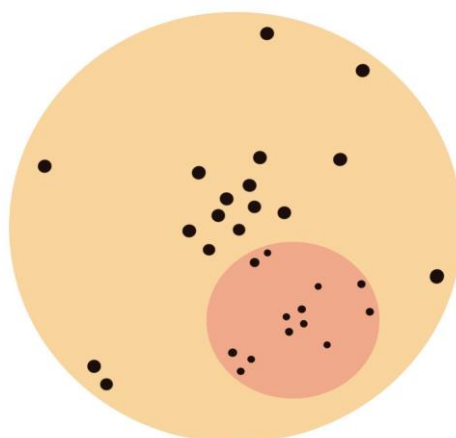
Logbog d. 20 / 4 2021: “Jeg tror at en stor del af grunden til at jeg er gået i gang med at investere er at jeg har fundet et online fællesskab som “Moneypenny”. Her oplever jeg et fællesskab, hvor der er mange kvinder der er i samme båd som jeg som jeg kan spejle mig i. Jeg har ikke nogen andre kvinder i min omgangskreds eller familie som investerer eller gider snakke om økonomi. Det er rart at jeg kan få hjælp og inspiration her”

Moneypenny repræsenterer måder, hvorpå kvinder finder sammen i kvinde-felter, en slags parallelle fællesskaber indenfor det store økonomiske felt, der til stadighed er domineret af mænd. Men med udgangspunkt i Bourdieus teori kan man argumentere for, at disse kvinde-felter med tiden vokser sig større, idet at habitus og kultur over tid vil forandres. Jeg er selv et eksempel på det voksende felt, idet jeg repræsenterer en position der ikke er født ind i en familie med stor økonomisk kapital og ej heller har investering som en del af min habitus, men er blevet påvirket af strømningerne omkring mig. Kvindefællesskaber repræsenterer dermed et stort forandringspotentiale. Ifølge

Bourdieu er det også de undertrykte positioner, der skal udfordre magten i feltet, hvis status quo skal ændres. I disse investeringsfællesskaber deler kvinderne deres investeringsstrategier med hinanden, hvor det ofte er en bæredygtig og langvarig strategi der anbefales. Betydningen af valget af disse investeringsstrategier vil blive uddybet i to senere analyseafsnit kaldet "Strategier og magt" og "Med moral og etik i førersædet".

Delkonklusion

Moneypenny fællesskabet repræsenterer på mange måder alle respondenternes forhåbninger om en fremtid, hvor kvinderne er en naturlig del af det økonomiske felt. For at overvinde modstanden fra feltets eksisterende positioner har kvinderne skabt deres eget felt, hvor de selv definerer spillereglerne eller "doxa". Dette har jeg forsøgt at illustrere i nedenstående model, hvor den mindre mørkere cirkel inde i den store, skal repræsentere kvindernes "felt i feltet":

"Et felt i feltet" af Ida Mouridsen

Hvis kvinderne vil udligne magtbalancen, er det måske ikke vejen frem at slutte ring om sig selv og skabe et parallelt univers? Måske er man nødt til at gå ind i feltet på de dominerendes præmisser og med maskuline investeringsstrategier? Eller kan kvinderne med tiden styrke kvindernes generelle position i det økonomiske felt ved at skabe en bevægelse baseret på kvindelige strategier?

I mange sociale bevægelser ser man, hvordan man hvordan mennesker først samles i en gruppe af ligesindede for derefter at tage kampen op med de dominerende (Gottlieb, s.d.). Professor og politolog Erica Chenoweth har forsket i sociale bevægelser og er nået frem til at der er et tipping point når omkring 3,5% af befolkningen er aktiveret, hvilket i Danmark svarer til 200.000 mennesker (Gottlieb, s.d.) En interessant parallel hertil er at 200.000 flere kvinder begyndte at investere i 2021. Følgende afsnit vil gå mere i dybden med kvindernes modsatrettede følelser omkring både selvnedvurdering og frigørelse.

Selvnedvurdering og frigørelse

Hvis man kigger på feltet objektivt og læser statistikkerne ses det klart, at mændene besidder den dominerende position i det økonomiske felt, mens kvinderne er de dominerede. Men blandt min gruppe af kvindelige respondenter ses ikke et klart billede af en domineret gruppe - tværtimod. I forhold til kvindernes egne oplevelser af at være aktive spillere i det økonomiske felt findes en positiv og stærk følelse af selvrealisering. Det er dog som om at denne optimisme og stærke selvfølelse kommer på baggrund af et "knæk" som mange af kvinderne har oplevet på deres vej ind i feltet, og heri ligger et interessant perspektiv. Investering repræsenterer for kvinderne flere modsatrettede følelser. På én gang både sårbarhed og styrke, magtesløshed og selvtillid. For mange kommer den stærke følelse af selvtillid i feltet på baggrund af at have "overvundet" forhindringer på deres vej ind i feltet. Om hendes personlige start fortæller Camille:

“Jeg vidste nul og niks og det var da skræmmende at smide penge i noget, man ikke vidste noget om. Og så var jeg bange for at jeg ikke havde nok penge at investere (at folk ville grine af mine ”småbeløb”). Men jeg læste Moneypennys Quick-guide, blev medlem af nogle grupper på Facebook, og så gik jeg i gang uden at vide mere”

Det Camille fortæller i de første par linjer kan læses som et udtryk for selvnedgørelse. Hun beskriver følelsen af at være bange for at andre vil grine af hendes ”småbeløb”. I forhold til dette og symbolsk vold beskriver Bourdieu, at de dominerede indtager nogle positioner der er konstrueret ud fra de dominerendes synspunkt og får disse positioner til at fremtræde som værende naturlige, hvilket kan føre til en systematisk selvnedvurdering (Bourdieu, 1998, 49). Ifølge psykoterapeut Mille Jensen har kvinder en særlig tendens til at undersælge sig selv i et forsøg på at føle sig mere sikre i fællesskabet. Det kan ligefrem være vigtigere at være en del af et fællesskab end at stå ved sig selv og ens meninger, og mange kvinder har en iboende angst for at føle sig adskilte, forkerte og ensomme (Schneidermann, 2012). Jensen mener at kvinders angst for at skille sig ud stammer fra Janteloven. For at undgå at blive ekskluderet af en situation eller et fællesskab vil kvinder have en tendens til at undersælge sig selv og gøre sig ”ufarlige”, så andre ikke skal føle sig truet af én (Schneidermann, 2012). At gå rundt med en følelse af at være forkert når man er sig selv, kan føre til en følelse af skam og lavt selvværd. Derfor er det ifølge Jensen nødvendigt at man som Camille ændrer sin selvnedgørende tanker og står ved sig selv og sine værdier (Schneidermann, 2012)

Camilles oplevelse beskriver i lyset af Bourdieus teori, hvordan de dominerende i feltet (mænd) udøver symbolsk vold mod de marginaliserede i feltet (kvinder), som internaliserer negative tanker om egen formåen i feltet, som det kommer til udtryk hos Camille i det ovenstående citat. Hos mig selv kan jeg læse, at jeg nedvurderer mig selv i forhold til en mandlig bekendt, da jeg automatisk kommer til at tildele ham en højere position end jeg selv på grund af hans køn og den magt mande kønnet besidder i feltet:

Logbog d 8/5 2021: *“Jeg snakkede med en mandlig ven som også investerer og jeg fik det indtryk at han havde meget bedre styr på det end jeg, på trods af at jeg inden samtalen med ham følte at jeg havde sat mig enormt godt ind i tingene. Jeg begyndte lige pludselig at tvivle på om mine egne valg og strategier var gode nok”*

Hvorfra min egen selvnedvurdering stammer fra, er nok ikke entydig, men snarere et udtryk for en lang historisk tradition, hvor kvinder er blevet udelukket af det økonomiske felt. Camille fortæller i forlængelse heraf om, hvordan hun føler det kommer som en overraskelse for folk, når hun fortæller om at være i besiddelse af en stor økonomisk kapital som kvinde:

Camille: “Jeg bliver altid mødt med overraskelse, når jeg fortæller, at jeg ejer mit hus alene - så implicit ligger nok en fordom at kvinder ikke kan købe hus alene uden en mand. Fordi sådan er det jo - enten er man et par ellers så er man lidt sølle som kvinde. Og så hører man tit myten om at kvinder tjener mindre end mænd fordi de ‘ikke er i det for pengene’ - altså er det okay at underbetale. Jeg tror desværre det handler om at vi ikke, af rigtig mange grunde, er gode til at sætte værdi på os selv, primært fordi det betragtes som en maskulin ting at gøre”

Citatet her belyser en historisk pointe i, at samfundet historisk set har tilgodeset mænd i det økonomiske felt og ikke har set investering som en mulig position for kvinder at indtage, idet økonomi har været betragtet som mændenes domæne og en maskulin “hård” kvalitet (Bourdieu, 1998). Dette har for mange kvinder ført til en form for selvopfyldende profeti, hvor man må indtage en passiv position for at leve op til positionen som en “rigtig kvinde” (Bourdieu, 1998). På den anden side ses dog også en ny tendens til at tænke stærke tanker om kvindekønnet, og mange af kvinderne har overvundet frustrationer og tænker nu meget positivt om egen position.

Bourdieu beskriver i bogen "Den maskuline dominans" (1998), hvordan hele samfundet traditionelt, historisk og til stadighed er opbygget omkring en mandlig dominans, hvori maskuline og feminine værdier er blevet inkorporeret i kønnene gennem historisk reproduktion og dermed blevet en del af kønnenes habitus, hvilket til stadighed påvirker kønnene på trods af feministiske opgør og bevægelser. Ifølge Bourdieu er der tale om normer og værdier der adskiller kønnene markant ad og har indflydelse på vores handlen i alle livets henseender. Dette ses i måden vi klæder os, måden vi går, måden vi taler, måden vi handler etc., hvor de maskuline værdier er de hårde, de bombastiske og de frembrusende, mens de feminine det modsatte (Bourdieu, 1998). Bourdieu mener, at man som individ må leve op til disse normer for at kunne indtage de tilgængelige positioner i feltet:

"Denne altoverskyggende investering i de sociale spil (illusio) der gør manden til en rigtig mand - æresfølelse, virilitet, manliness er det ubestridte princip for enhver forpligtelse over for sig selv, drivkraften eller motivet bag alt, hvad man skylder sig selv, dvs. Hvad man skylder sig selv for i egne øjne at udrette for at blive værdig til en bestemt ide om manden. Både mændenes investeringer i deres konkurrence og kvindernes dyder, der vedrører tilbageholdenhed og afholdenhed, betragtet som tvingende nødvendigheder, som noget, der skal gøres, affødes netop af forholdet mellem en habitus konstrueret ifølge den grundlæggende opdeling mellem ret og krum, oprejst og liggende, stærk og svag, maskulin og feminin, og et socialt rum, der også er organiseret ifølge denne opdeling" (Bourdieu, 1998)

Ligesom det gælder for manden, at han må leve op til at udføre bestemte handlinger for at være "en rigtig mand" kan man sige, at kvinder må gøre det samme for at blive set som "en rigtig kvinde", hvilket historisk set og til dels stadig ikke er foreneligt med at være kapitalistisk og profitorienteret. Dette kommer også til udtryk i det ovenstående citat fra Camille når hun mener, at kvinder ikke er gode til at sætte værdi på sig selv,

fordi det betragtes som en maskulin ting at gøre. I moderne tid er der naturligvis sket en udvikling i forhold til køn, og kvinder har blandt andet fået flere formelle rettigheder som fx stemmeret, adgang til uddannelse og for nyligt er der også indført fx kønskvoter i bestyrelser. Men ifølge Bourdieu vil den symbolske vold stadig eksistere gennem kvinders selvudelukkelse fra mandsdominerede felter af samfundet, som er et resultat af de socialt skabte opfattelser af kønsforskelle.

Min empiri peger på at der er blevet opretholdt en fortælling om, at det er svært at investere, kræver mange penge, ikke er for kvinder og at kvinderne selv er med til at reproducere disse holdninger. Kvinderne har dermed selv en del i at opretholde kønsstereotype forventninger og udelukkelse fra det økonomiske felt, hvilket kan medføre en form for selvopfyldende profeti. Når jeg læser i min logbog, bliver det tydeligt for mig, at jeg selv er med til at reproducere den negative virkelighed:

Logbog d 1/ 3 2021: "Jeg er meget nervøs omkring at gå i gang med at investere og jeg føler mig på bar bund. Jeg tænker ikke jeg er typen der kan finde ud af det og jeg ved ikke om jeg kan. Der er mange ting jeg ikke forstår når jeg skal forsøge at sætte mig ind i denne verden. Hvad er EFT, CSG, hvad er ÅOP?"

Logbogs-citatet belyser, at jeg har en oplevelse af, at der i det økonomiske felt bliver anvendt begreber som jeg ikke forstår, og det gør at jeg føler mig på afstand fra den måde der bliver talt om økonomi på, hvilket også kan være et udtryk for den symbolske vold der blev beskrevet i ovenstående afsnit. En følelse jeg deler med flere af de kvindelige respondenter der havde samme følelse da de skulle navigere ind i feltet. Måden der bliver talt om økonomi er med Bourdieus teori et udtryk for feltets doxa, og min og andres manglende forståelse et udtryk for, ikke at være i besiddelse af de nødvendige kvalifikationer, som det kræves for at blive optaget i feltet. De negative følelser er en stor udfordring i forhold til at være i feltet og kan ses som et udtryk for internalisering af en ydre kultur. Selvom det på sigt måske bliver muligt for mig at opnå

det nødvendige kendskab til feltets doxa, er det på daværende tidspunkt, da logbogen bliver skrevet, en udfordring i forhold til at opnå den ønskede position i feltet.

Når Camille beskriver, hvordan økonomi for mange kvinder er et tabu, kan det ses som et udtryk for symbolsk vold, idet at de føler sig bange for at italesætte økonomi, og det jeg selv udtrykker i min logbog kan ses som et billede på netop denne frygt for at dele tanker om økonomi med de dominerende i feltet. Bourdieu beskriver hvordan den symbolske vold ikke kan ske uden en underkastelse fra de den udøves overfor, men at man som undertrykt har en mulighed for at stoppe denne symbolske vold ved ikke blot at blive opmærksom på den, men også handle på det, hvilket med tiden vil føre til et udvidet handlerum for alle kvinder (Bourdieu, 1998, 55).

Delkonklusion

Kvinder har en tendens til selvnedvurdering i forhold til økonomi, hvilket kan føre til en selvopfyldende profeti. Derfor er det essentielt at vi som gruppe overkommer denne usikkerhed og tror på vores evner i det økonomiske felt. Respondenterne repræsenterer forhåbninger om en fremtid, hvor kvinderne er en ligeværdig del af det økonomiske felt og de kan ses som en slags mønsterbrydere, der baner vejen for andre kvinder, netop fordi de ikke lader sig stoppe af nervøsitet eller usikkerhed, men ser det som en frigørelsesproces at tage ansvar for deres økonomi, ja ligefrem et feministisk ligestillingsprojekt. De accepterer ikke strukturerne, kategorierne og positionerne som de er, men udfordrer status quo og udvider handlemulighederne for alle kvinder. Respondenterne er alle overbeviste om at de er en del af en stor ligestillings udvikling. Men hvor stor er kvindernes reelle magt i de økonomiske felt? Hvordan spiller kvindernes investeringsstrategier ind på magtbalancen? Det vil næste afsnit forsøge at belyse.

Strategier og magt

Ifølge forbrugerøkonom hos Nordea Ann Lehmann Erichsen er der stadig lang vej til ligestilling på det økonomiske felt og på trods af en stor stigning i antallet kvindelige investorer mener hun ikke, at det rykker synderligt ved magtbalancen i feltet:

“Man kan jo læse for eksempel at nu udgør kvinderne hos Nordnet 29 procent af investorerne! Uh hvor er det flot! Og hvor er jeg ironisk nu. Der er altså stadig langt op til 50 procent! 200.000 flere kvinder er altså ikke særlig mange. Hvis man tager befolkningstal fra Danmarks Statistik, er der ca. 4,6 mio. som er 18 eller derover og halvdelen er kvinder altså ca. 2,3 mio. og så er 200.000 ikke så mange, selvom det selvfølgelig er bedre end ingenting. Men man skal huske at se tingene i sammenhæng (...). Hvis vi tager hele aktieformuen og ligger i en bunke så har kvinder 33 % og mændene har så resten. Så de (mændene) sidder tungt på flæsket”

Erichsen vil gerne anerkende det positive i, at flere kvinder er begyndt at investere, men anerkender ikke, at det har betydning for magtbalancen eller for den økonomiske ligestilling på nuværende tidspunkt og niveau. Hun fremhæver især kvindernes passive og forsigtige investeringsstrategier som grunde til at mændene til stadighed dominerer feltet. I forhold til forskellen mellem kønnenes valg af investeringsstrategier fortæller hun:

“Hvis vi nu tager hele gruppen af dem der investerer, så er 44 procent kvinder. Og de må jo have en noget anden strategi end mænd, for de ender op med kun at eje 33 procent af de investerede midler. Så ja de må have en meget mere passiv strategi. De er ofte meget lidt investerede og for færre penge, de handler ikke så tit, de køber og sælger ikke, de daytrader ikke. De har en aktie og det er

så det. De tænker det skal vi ikke røre ved, det lader vi bare være. Tydeligvis har de en anden strategi som er 1) mere passiv, 2) de putter færre penge i investering, 3) de har også færre penge”

Ifølge Butler skabes - og genskabes kønnet gennem en række konkrete handlinger. Butler beskriver med udgangspunkt i fænomenologien, hvorledes vores køn kan ses som et teaterstykke, hvori vi *performer* det samme manuskript igen og igen og trækker på Simone De Beauvoir, der ser køn som noget historisk bestemt fremfor noget naturgivent (Butler, 1988, 520). Denne poststrukturalistiske indgangsvinkel til køn har sit modstykke i den naturvidenskabelige tilgang. Her vil biologister argumentere for, at kønnet er biologisk bestemt, og at den måde vi handler i verden på, hænger sammen med biologien. Biologister vil hævde at der er to køn, og at vi har medfødte egenskaber, der regulerer vores adfærd og identitet. Når vi fx ser at mænd er mere aggressive i forhold til deres investeringsstrategi, er det ikke et udtryk for en tillært opførsel, men snarere et udtryk for deres biologiske sammensætning, som at mænd fx har mere testosteron i kroppen. Når flere af kvinderne fortæller at de vægter moral og etik højt kan det på samme måde måske være et udtryk for at kvindernes biologi og et medfødt “nesting instinct” der gør, at de ikke har lyst til at gamble med deres fremtid, fordi de netop har et ansvar og beskyttertrang over for deres familie og børn. Flere af kvinderne fremhæver netop også deres familie og børns fremtid, når de beskriver deres investeringsstrategier. Men skal man se på det med Bourdieus teori, er dette ikke et udtryk for en biologisk forskel men snarere en historisk tillært position. Erichsen fremhæver i denne forbindelse også nogle meget klassiske kønsrollestereotyper som årsag til uligheden:

“Der er rigtig mange kønsroller inden for økonomi. Kvinderne bekymrer sig om at købe dagligvarer, fylder køleskab og klædeskab og børnenes klædeskab. Mens mænd er dem der har styr på boliglån, og el, gas og vandregning, og alle de

komplekse ting, hvor der er aftaler der skal skrives under. Det er ikke fordi kvinder ikke kan interessere sig for det, men det er hvad det typisk er”

Erichsen gør klart, at der her er tale om en generalisering, og at der naturligvis findes afvigelser, men at hun som forbrugerøkonom kan se disse generelle tendenser spille sig ud igen og igen, især når vi indgår i heteronome parforhold. Denne forståelse ses også hos Bourdieu, der påpeger en klar kønslig arbejdsdeling mellem de to køn og en streng fordeling af aktiviteter, hvor “markedet” fx er forbeholdt mændene og “hjemmet” forbeholdt kvinderne (Bourdieu, 1998, 17). Han beskriver yderligere hvordan kvinder længe har været udelukket fra de “seriøse tings univers” herunder i særdeleshed fra de “økonomiske affæres” univers og i stedet været isoleret indenfor i “hjemmets univers” og i de aktiviteter, der er tilknyttet slægtens biologiske og sociale reproduktion (Bourdieu, 1998, 124).

Her kan også trækkes en parallel til Marilyn Waring der beskriver, hvordan traditionelt kvindeligt arbejde af mange forskere udelukkes af økonomisk teori og ikke vurderes som værende værdifuldt på samme måde som mændenes (Waring, 1988). Bourdieu beskriver også, hvordan kvinderne modsat mændene har en særlig styrket position på det symbolske kapitals marked, hvor de for eksempel sigter mod at forherlige kroppen og investere tid, penge og energi i det kosmetiske arbejde (Bourdieu, 1998, 127). I denne forbindelse er det værd at bemærke at hoveddelen (5 ud af 7) af de kvinder jeg har interviewet til dette projekt, er singler, hvilket muligvis har noget at sige i forhold til at de handler så selvstændigt i feltet som de gør.

På trods af det historiske spænd er der stadig en stor lighed mellem Erichsens syn på investor-kulturen i dagens Danmark anno 2021 og Bourdieus teorier fra 1998, hvilket yderligere understreger at forandring tager tid. Dette italesætter Erichsen som et stærkt historisk efterslæb fra tidligere tiders fordeling af arbejdsopgaver i hjemmet:

“Kvinderne har jo brugt de sidste par 100 år på drypvis at få lov til at gøre det som mændene har haft lov til i forvejen. Fx at få retten til at bruge de penge man selv tjente. Altså hold da helt op! Kvinder har være underordnet mænd i mange år (...) Og selvom vi har fået nogle rettigheder, så er der det der man kalder kulturens byrde og så er der kønsroller. Vi kan ikke selv se at vi ligger under for at der er rigtig mange kønsroller inden for økonomi”

Ud fra Butlers forståelse af køn kan denne tendens ses som at vores køn konstrueres ud fra kulturelle for forståelser, og at det er vores handlinger der determinerer vores køn, hvilket hun begrebsliggør som *performativitet* (Butler, 1990). Butler antager, at individet altid vil *performe* deres køn ud fra de herskende heteronormative diskurser. Dette beskriver hun som den heteroseksuelle matrice, hvor hun beskriver, hvordan det er kulturen der skaber *begribelige kroppe* gennem en kønsorden med to tydeligt identificerbare køn, henholdsvis det kvindelige/feminine og det mandlige/maskuline. Disse to køn er defineret som værende hinandens modsætninger og vil være hierarkisk definerede ud fra en heteroseksuel standard (Rosenberg, 2007, 21). Butler mener, at denne heteroseksuelle matrice har en afgørende rolle for, hvad der er socialt acceptabelt og hvad der er afvigende adfærd. Hvis man træder udenfor, hvad der anses som socialt acceptabelt, vil man derfor blive stemplet af samfundet som afvigende og derfor bibeholdes en normativ heteroseksuel kønsorden som en naturlighed i institutioner, handlinger og strukturer (Rosenberg, 2007). Når et flertal af kvinderne handler efter en passiv investeringsstrategi, kan det i lyset af denne teori ses som at de handler/performer i overensstemmelse med, hvordan vi i samfundet forventer kvinder skal handle. Man kan ifølge Butler ikke handle frit, uden at det har sociale konsekvenser og endda indebærer en form for straf hun beskriver som “normativ vold” (Butler, 1999). På samme måde kan vi se gruppen “Moneypenny” som et felt, hvori kvinderne selv er med til at opstille disse normer for, hvordan en god kvindelige investor bør handle. Om hendes personlige valg af investeringsstrategi udtaler respondenter Anna:

“Fælles for alle investeringerne er, at jeg har udvalgt dem på baggrund af, at jeg forstår, hvad virksomheden laver. Jeg kunne aldrig drømme om at investere i en virksomhed, hvor jeg simpelthen ikke forstår produktet/service. Dertil investerer jeg heller ikke i noget som ikke er i overensstemmelse med mine politiske, etiske og miljømæssige holdninger”

Anna repræsenterer her en gennemgående holdning blandt mange af de kvindelige investorer omkring vigtigheden i både at forstå produktets funktion, og at det skal være i overensstemmelse med personlige værdier. Med Butlers teori vil Erichsens analyse af de generelle kønsnormer inden for investeringsstrategier være et udtryk for en heteronormativ diskurs, hvor det anses som mandligt at tage sig af økonomien og kvindeligt at tage sig af de huslige pligter. Kvinder og mænd *performer* deres økonomiske strategi efter det heteroseksuelle matrice og kvinderne vil i kraft af deres passive og forsigtige investeringsstrategi være med til opretholde og reproducere de heteronormative diskurser i samfundet. Om det er bevidst eller ubevidst peger Erichsens forbrugerundersøgelser på, at kvinderne *performer* deres køn på en klassisk heteronormativ måde når det handler om økonomi, hvilket sætter dem i en økonomisk ufordelagtig position. Hvis man ikke *performer* efter samfundets normer for køn kan det føre til en udelukkelse af fællesskabet, hvilket begrænser kvindernes positioneringsmuligheder i det økonomiske felt. Dette kan være en forklaring på, hvorfor så få kvinder investerer i sammenligning med mænd, og grunden til at de der gør det stadig *performer* deres investeringsstrategi ud fra en feminin køns-forventning - på trods af at have overvundet modstanden på overhovedet at gå i gang. Butler taler i denne forbindelse sammen med Bourdieu på den måde, at Bourdieu også ser opdelingen af køn som værende naturlig i sådan en grad at det er uundgåeligt, og at denne opdeling er til stede i hele den sociale verden og inkorporeret i vores habitus (Bourdieu, 1998, 16).

Delkonklusion

På trods af at respondenterne repræsenterer en bevægelse mod flere kvindelige investorer mener forbrugerøkonomen Ann Lehmann Erichsen at det historiske og kulturelle efterslæb gør at der stadig er lang vej til økonomisk ligestilling. I hendes optik er kvinderne nødt til at ændre på deres passive investeringsstrategi, hvis de vil have mere økonomisk magt. Dette vil ifølge både Butler og Bourdieu kræve et opgør med kønsnormer og kønsdiskurser. Men hvordan er kvindernes eget syn på deres investeringsstrategi? Det vil næste afsnit se gå mere i dybden med.

Med moral og etik i førersædet

For et overvejende antal af mine respondenter gælder det at etik og moral er en vigtig faktor, når de vælger hvilke virksomheder/firmaer de vil investere deres penge i. Den mest populære investeringsstrategi blandt kvinderne er også den jeg selv har valgt. Den går ud på at investere i et mindre antal ETF'er (samling af et varierende antal aktier i én fond) varierende fra 1-4 forskellige fonde. Dette kommer til udtryk i besvarelsen af deres personlige investeringsstrategi, hvor dette er den klart mest repræsenterede strategi, hvilket stemmer overens med forsker Barbara Stewarts resultater af kvinders investeringsstrategier anno 2021:

“A large proportion of women prefer to keep their investment strategies as simple as possible, in many cases this means buying and holding only a few ETFs for the long term” (Stewart, 2021, 4)

Kvinderne performer og indtager i overvejende antal en klassisk kvindelig position, når de udfolder deres investeringsstrategi, idet de prioriterer moral og etik over profit, når de skal forklare, hvad der er vigtigt for dem, når de investerer. Denne konstatering af at det er kvindeligt at investere passivt og moralsk tages dels med udgangspunkt i, at det ifølge Erichsen er faktisk, at det er den mest populære investeringsform for kvinder, og dels på baggrund af Bourdieus teori omkring samfundets syn på maskuline og feminine karaktertræk (Bourdieu, 1998, 16). Næsten alle respondenter besvarer spørgsmålet omkring hvad der er vigtigt for dem når de investerer ved at argumentere for deres etiske/moralske overvejelser frem for at fremhæve et økonomisk udbytte. Eksempelvis forklarer en respondent:

Maria: "Etik er vigtigt - jeg kunne fx aldrig drømme om at investere i tobaksfirmaer, som producerer produkter, der slår mennesker ihjel. Når jeg køber enkeltaktier, er de oftest grønne - både fordi jeg gerne vil investere i en bæredygtig fremtid, men også fordi jeg tror på, at de på sigt bliver en god investering for mig"

Dette citat repræsenterer flere af kvindernes holdninger til strategi. Denne generelle tendens til at investerer med et etisk fokus forklarer forskeren Barbara Stewart med at kvinder søger efter og investerer i aktier og fonde, der reflekterer deres kerneværdier indenfor områder som diversitet, miljø og udviklingslande. Hun peger ydermere på, at kvinder faktisk vil tage en stor risiko for at kunne imødekomme deres egne moralske og etiske principper (Stewart, 2019). Set med Bourdieu og Judith Butlers teori kan denne adfærd forklares ved, at kvinderne handler i overensstemmelse med en traditionel forestilling omkring, hvordan kvindekønnet forventes at handle - netop med udgangspunkt i etik og moral. Men noget tyder på, at kvinderne faktisk har en kapitalistisk indgang til denne strategi, idet de spår de bæredygtige aktier, giver det bedste økonomiske udbytte på længere sigt. Heri ligger en dobbeltsidethed. Kvinderne

bryder med det forventelige i forhold til selve handlingen "at investere" men er samtidig bundet af kønsforventninger som kommer til udtryk i deres investeringsstrategier.

Stewart påpeger også, at det har store fordele at indtage en kvindelig position i det økonomiske felt, idet feminine kvaliteter som "is i maven" og "evne til at tænke langsigtet" giver en økonomisk gevinst i sidste ende, og at kvinder derfor ifølge hende performer bedre end mænd i feltet, hvilket bakkes op af flere undersøgelser om kønnenes performance. Stewart henviser for eksempel til en undersøgelse fra 2017 af mere end 8 millioner investeringskonti, der viste at kvinder udkonkurrerede mænd med 0,4 procent (Stewart, 2021).

Der er dermed både forskere der ser kvinderne som stærke i feltet (Barbara Stewart) og svagere i feltet (Ann Lehmann Erichsen). Fælles for respondenterne til dette projekt kan siges, at de er meget bevidste om deres strategi og tror på at deres investeringsstrategi giver pote på den lange bane på trods af og måske endda i kraft af, at den bærer præg af moral og etiske overvejelser, som det for eksempel kommer til udtryk i ovenstående citat fra Maria.

I 1988 beskrev forskeren Waring, hvordan hun så det økonomiske system som værende domineret af maskuline værdier og at kvinder der befandt sig i dette mandsdominerede felt var nødt til at spille efter regler, der ikke passede dem, fordi det var de maskuline værdier, der var normen (Waring, 1988). Og ifølge Erichsen må kvinderne indtage mandlige positioner og fralægge sig kvindelige værdier, hvis de vil have mere magt i det økonomiske felt. Ifølge Bourdieus teori vil det dog tage tid at ændre habitus, og en sådan udvikling her derfor et langt tidsperspektiv.

Kvinderne i denne undersøgelse går ikke entydigt ind på Warings præmis omkring at spille efter mændenes spilleregler. De fortæller tværtimod om, at det er vigtigt at kunne fralægge sig følelser når man investerer, og i forhold til dette altså tilsidesætte traditionelt "bløde" og "feminine" værdier. De er i høj grad også profitorienterede og går ind i feltet med et ønske om en styrket økonomisk kapital:

Ella: "Det skyldes den vigtige øgede fokus på, at banken er en forretning, som vil tjene penge på dig. Det er derfor for dyrt at investere gennem dem = du må selv tage ansvar, hvis du vil have en reel værdi ud af dine penge. Derudover er renten så lav, at det koster dig penge at spare op gennem banken. Hvis du er heldig at have 0 % i rente, så spises din opsparing blot op af den naturlige inflation, så du har ingen undskyldninger for ikke selv at investere - i hvert fald nogle penge"

Men det er mit indtryk at respondenterne ikke indtager de samme handlemønstre som mændene i feltet i forhold til valg af strategier, men snarere anlægger deres egne spilleregler - deres egen "doxa", som har et langsigtet og bæredygtigt udgangspunkt. Et sæt kvindelige investeringsregler. Kvinderne godtager ikke præmissen om at det økonomiske felt ikke har plads til kvindelige værdier, og de fralægger sig ikke deres køns historiske "bløde" værdier, når de vælger investeringsstrategi. Den moralske investeringsstrategi, som de fleste kvinder anvender, er måske ikke den mest profitable på den korte bane, hvilket kan være en af grundene til at der stadig er en skævvridning i forhold til værdien af selve aktiebeholdningen hos henholdsvis mænd og kvinder på trods af et stort set lige antal investorer, som det også udtrykkes af Erichsen og diverse statistikker på området. Jeg har også selv valgt en bæredygtig og langsigtet strategi:

Logbog: 30.4.2021: "Jeg er nu godt i gang med min månedsopsparing. Min strategi er forsigtig, jeg investerer "kun" for 500 kr. om måneden. Jeg tør ikke satse mere og jeg har heller ikke mange flere penge at undvære. Jeg har valgt nogle fonde som jeg føler er sikre som c25. Jeg har også valgt at investere i "Global clean Energy" fordi det er vigtigt for mig og føles godt i maven og jeg er stolt over det. Hvis jeg investerede i olie eller våben ville jeg have det dårligt og jeg ville slet ikke turde sige det til nogen, hvad ville de ikke tænke om mig?"

Ud fra disse tanker i min logbog kan jeg se, at jeg selv indtager en forsigtig, langsigtet og bæredygtig position. Jeg kan ligeledes læse, at jeg føler det styrker min sociale kapital at jeg investerer bæredygtigt. Jeg har investeret som jeg har gjort med inspiration fra andre kvinder i forummet Moneypenny, og frem for at give køb på de feminine kvaliteter finder jeg og andre kvinder sammen i egne forummer, hvori de tillægges stor værdi både af etisk og økonomisk karakter.

Delkonklusion

At have et etisk og moralsk kompas som grundlæggende rettesnor og have en passiv langsigtet portefølje er ikke nødvendigvis den bedste strategi i forhold til at opnå det største økonomiske afkast og dermed ligestilling i det økonomiske felt. På den anden side kan man sige, at kvinder faktisk er bedre investorer fordi de anlægger en anden strategi end mænd, og at det kan være en økonomisk fordel, at kvinderne tager deres kvindelighed og moral med ind i det økonomiske felt. Uanset påvirkningen på den økonomiske ligestilling, vil kvindernes voksende engagement i feltet præge verden i en mere positiv bæredygtig retning, og med tiden måske ændre det økonomiske felts doxa.

Hermed slutter projektets analysedel. Næste afsnit vil rumme en analytisk diskussion af de anvendte teorier samt et forandringsperspektiv på problemstillingen.

Analytisk diskussion

En hovedkonklusion fra analysen må være, at kvinderne gerne vil være selvstændigt deltagende i det økonomiske felt, men at kvinder som gruppe til en vis grad stadig er styret af kulturarv og sociale spilleregler/ normer, som det kommer til udtryk i valget af investering strategier.

På trods af at respondenterne i min undersøgelse er progressive og repræsenterer en bevægelse mod flere kvinder i investeringsfeltet, mener Ann Lehmann Erichsen, at der på det generelle plan stadig hersker dominerende traditionelle kønsroller indenfor økonomi. I forhold til dette og Bourdieus teori omkring habitus og den usynlige symbolske vold, samt Butlers teori om Gender performance, vil kvinder fremover blot have en lille indflydelse på, hvordan de kan forandre deres økonomi og styrke deres position i det økonomiske felt. Ifølge centrale teoretikere for dette projekt er vores handlen nemlig i høj grad styret af samfundets usynlige magtstrukturer og kulturelle diskurser, hvilket ikke efterlader meget handlerum til det enkelte individ.

Det er især hos Bourdieu, at man finder denne deterministiske overbevisning, og det er også et af de store kritikpunkter i forhold til Bourdieus teori (Frederiksen, 1998, 7).

Med Bourdieus teori er det svært at kunne argumentere for, hvorfor for eksempel nogle kvinder klarer sig godt i det økonomiske felt på trods af negative forudsætninger, eller hvorfor én aktør vælger at handle betydeligt anderledes end andre aktører indenfor samme felt (Frederiksen, 1998, 7). At Bourdieus begreber er så generelle og åbne, er både en styrke og en svaghed, da hans teorier kan anvendes i mange forskellige kontekster og på forskellige emner, men derfor også samtidig være svære at fastholde og præcisere og benytte i en kompleks og kvalitativ analyse kontekst. Dette gælder for eksempel for habitusbegrebet, der kan være svært at omsætte, idet det bliver en analytisk konstruktion, hvori medfødte anlæg, talenter og evner samt individets personlige valg ikke tillægges værdi (Frederiksen, 1998, 13).

De åbne begreber i Bourdieus teori gør det heller ikke oplagt at gå i dybden med for eksempel det intersektionelle blik på investering, idet det kræver en mere detaljeret analyse af ethvert individs individuelle forudsætninger for deltagelse i et felt. I det økonomiske felt kan et manglende intersektionelt fokus føre til en manglende forståelse for, hvordan økonomi kan praktiseres på mange forskellige måder afhængig af, hvilket position og kontekst man taler ud fra (Lykke, 2003). Man kan nemt komme til at skære alle kvinder over én kam, og overse at der indenfor kategorien "kvinde" findes mange flere kategorier, defineret gennem etnicitet, seksualitet, position på jobmarkedet, ægteskabelig status etc. Det kræver en særlig social og kulturel kapital at kunne investere, have økonomisk overskud til det og forstå feltets doxa. Når jeg med Bourdieus teori i min analyse blot har anvendt kategorien "kvinde" er det med til at reproducere en forsimplet forståelse af kvinder, som en unuanceret gruppe.

Det intersektionelle blik giver derfor mulighed for at forstå kompleksiteten i det økonomiske felt (Lykke, 2003). Man er ikke nødvendigvis determineret udelukkende på baggrund af sit køn.

Bourdieu må på trods af ambitionen om at ville koble aktør og struktur tilskrives at læne sig tættest op ad strukturalismen, hvilket giver individet nogle meget begrænsede handlemuligheder og et snævert forandringsperspektiv - i hvert tilfælde på den korte bane. Bourdieu italesætter dog selv at:

"(...) kan forstærke dominansen symbolsk, når analysens resultater synes at mødes med eller at kunne sammenholdes med den dominerende diskurs (...) eller den kan være medvirkende til at neutralisere dominansen, lidt på samme måde som offentliggørelsen af en statshemmelighed, ved at befordre ofrenes mobilisering" (Bourdieu, 1999, 143)

Man kan derfor argumentere for, at Bourdieu selv åbner op for et forandringsperspektiv, hvis individet bliver opmærksom på, hvordan han/hun er med til at reproducere og

opretholde den maskuline dominans. Det handler ifølge Lykkebergs analyse af Bourdieu om, at individet skal undersøge og blive bevidst om egne grænser, og derigennem skabe større frihed for sig selv og mulighed for subjektiv fri handling (Lykkeberg, 2006).

Noget tyder på at respondenterne til dette projekt er foregangskvinder, der udvider positioneringsmulighederne for kvinder som gruppe i det økonomiske felt, og på trods af at de ifølge Ann Lehmann Erichsen endnu ikke har flyttet på magtbalancen, er de et tegn på at flere kvinder begynder at tage stilling til deres position i det økonomiske felt og udfordrer den maskuline dominans. Dette flytter ikke bjerge eller medfører hurtig ændring af magtbalancen. En udvidelse af kvinders handlemuligheder i feltet er en langstrakt forandringsproces.

Butler argumenterer for, at der er en åbning for forandring i performance begrebet og kønsnormerne, idet individet aldrig vil kunne gentage en performance hundrede procent nøjagtigt. Forandringspotentialer ligger derfor i disse "åbninger" eller "sprækker" (Mikkelsen, 2011).

Hos Butler og andre poststrukturalister findes også en større åbning for individets handlerum og måde at udleve sig selv på. Queer-teorien og postfeminismen er et opgør med de traditionelle forståelser af køn. Butler beskriver hvordan individer på trods af at være underlagt heterocentriske diskurser ikke er forud definerede størrelser, men i stedet fleksible og foranderlige, idet det er muligt at ændre på måden man gentager performative handlinger (Mikkelsen, 2011).

I bogen "Gender Trouble" motiverer Butler til, at man bør være oprørsk mod de etablerede kønsidentiteter og diskurser for henholdsvis kvinder og mænd. Ifølge hende er der intet naturligt ved køn, seksualitet eller identitet, og dermed bliver heteroseksualiteten og de strukturelle adfærdsnormer udfordret når femininitet og maskulinitet ikke reduceres til to køn - kvinde og mand (Mikkelsen, 2011). Heri ligger også et forandringspotentialer for kvinder i det økonomiske felt, idet der med tiden måske bliver nogle mere flydende grænser for, hvad det vil sige at handle henholdsvis maskulint eller feminint, og fordomme omkring kvinder der investerer derigennem minimeres. I Bourdieus teori findes en skarp opdeling af kvinde og mande kønnet og et

ret deterministisk syn på kønnes muligheder. Butler mener, at det er at gøre vold på mangfoldigheden, når kvinder og mænd presses ind i kategorierne "kvinde og mand". Hun pointerer, at det er vigtigt at være åben for at køn, og at identiteter er skiftende og flertydige (Mikkelsen, 2011).

Et forandringsperspektiv

Specialet har indtil nu belyst den ulige økonomiske magtbalance og det står klart at der må arbejdes for ligestilling på alle parametre. I forhold til et konkret forandringsperspektiv på projektets problemfelt mener jeg med afsæt i projektet, at der er brug for at igangsætte initiativer, der kan rykke ved de strukturelle dominansforhold i samfundet.

Dette bakkes op af blandt andre Lisbeth Wirgowitsch, rådgiver i virksomheds- og ledelseskommunikation med særligt fokus på finansiel kommunikation. Ifølge hende vil der være en stor fordel i, at børn i en tidligere alder end det er tilfældet i dag lærer om hvordan investering kan yngle både til gavn for deres egen opsparing og i forhold til det samfund vi lever i, samt hvad det vil sige at eje en bid af en virksomhed (Wirgowitsch, 2018). Hun mener derfor, at det vil være fordelagtigt at sætte investering på skoleskemaet i folkeskolen, da det kan kickstarte en interesse hos børnene, der kan vare ved resten af livet (Wirgowitsch, 2018). Forhåbningen med dette initiativ er, at det kan være med til at styrke et børnevenligt narrativ omkring investering, som det for eksempel er tilfældet i Sverige, hvor de ifølge hende har en mere naturlig tilgang til at tale om investering med børn. En undersøgelse fra Finans Danmark fra 2017 viser, at det er en ide, der også bakkes op af de unge. 7 ud af 10 af de 16-25-årige ønsker at undervisning i privatøkonomi skal være en del af deres skoleskema (Goll, 2017). De ønsker at opnå en større forståelse af deres privatøkonomi, og man kan i den forbindelse se "økonomi" som et fremmedsprog børn og unge må lære at forstå på samme måde som for eksempel Tysk.

I den forbindelse kunne et specifikt forandringstiltag være at sætte investering på skoleskemaet, således at alle unge på tværs af køn får en ligeværdig introduktion til det økonomiske felt, velvidende at det blot vil være et delelement i en strukturel samfundsændring. Hos Bourdieu findes også et argument for, hvorfor det netop kan være en fordel af rette sine forandringsprocesser mod staten eller skolen, da der ligger et uudnyttet potentiale for åbningen af et handlingsfelt for den feministiske ligestillingskamp her:

“En sådan revolutionering i erkendelsen ville ikke være uden følger i praksis, og særligt for opfindelsen af strategier til at forandre det materielle og symbolske magtforhold mellem kønnene i dets nuværende tilstand. Det kan tænkes at princippet for dette dominansforholds videreførelse ikke virkelig, eller i det mindste ikke hovedsageligt, ligger i et af de mest synlige steder for dets udøvelse, nemlig hjemmet, som en vis feministisk diskurs har rettet al sin opmærksomhed mod. Det kan tænkes at dette princip derimod ligger i instanser som skolen eller staten, nemlig de steder hvor de dominansprincipper udvikles og påtvinges som udøves i selve det mest private univers. I så fald vil et enormt handlingsfelt åbne sig for den feministiske kamp, der således vil være selvskreven til at indtage en original og velbegrundet plads i de politiske kampe mod alle former for dominans” (Bourdieu, 1998, 119)

Man vil også kunne hente opbakning i FN's verdensmål, herunder især verdensmål nr. 5 “Ligestilling mellem kønnene”, der handler om at sikre ligestilling mellem kvinder og mænd på parametre som uddannelse, politik og økonomi (heleverdeniskole, s.d.). I forhold til folkeskolens formål vil man også her kunne finde belæg for oprettelsen af et fag om økonomi og investering, da det står i folkeskolens formålsparagraf stk. 3 at:

“Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati” (uvm.dk, 2021)

Investering handler nemlig ikke kun om at øge sig egenkapital. Det handler også om at forstå økonomiske sammenhænge og strukturer, samt forstå hvordan man med sin deltagelse i det økonomiske felt kan være med til at præge verden i den retning man ønsker, og det kan dermed ses som en naturlig del af at være en aktiv demokratisk medborger. At købe en aktie kan ses som en stemme på det samfund man ønsker og dermed en demokratisk handling. I forbindelse med den nye klimarapport udtaler Connie Hedegaard at bæredygtige investeringer er et essentielt middel i klimakampen:

”Noget af det, der kan betyde allermest, er tendensen til, at investeringerne ændrer retning. Hvis investeringer begynder i endnu større skala at gå væk fra kul, olie og gas, så tror jeg, det har en enorm effekt” (Scheel, A. Trolle, J. 2021)

Denne tanke om at indføre investering som fag i folkeskolen er ikke ny, og der findes også et initiativ kaldet “pengeugen”. Dette initiativ blev udviklet af Finans Danmark, da det i forbindelse med kviklån aftalen blev pålagt Børne- og Undervisningsministeriet at sikre undervisning i privatøkonomi i folkeskolen (Thorning, 2020). “Pengeugen” inkluderer undervisning i ÅOP, renter, budgetlægning, løn og skat, aktier og obligationer (Thorning, 2020). Det er dog som navnet antyder ikke en integreret del af folkeskolens undervisningsfag og er ej heller obligatorisk for skoler at gennemføre. I forhold til at sikre alle børn lige adgang til feltet vil det være en fordel at gøre det obligatorisk for alle skoler at gennemføre undervisning i privatøkonomi, således at det ikke afhænger af en enkelt lærers interesse/lyst om forløbet skal gennemføres, ligesom det vil kræve en betydeligt større timemæssig vægtning. Samtidig er det også en måde, hvorpå samfundets institutioner kan være med til at øge den sociale mobilitet. Ved at introducere

investering og dets muligheder til børn og unge kan man sikre at de uanset herkomst og opvækst har lige muligheder for adgang til feltet og undervisere kan være med til at afmystificere fordomme og bryde tabuer omkring investering.

Med udgangspunkt i min analyse, vil en indførelse af investering som fag på skoleskemaet kunne være med til at højne den økonomiske ligestilling mellem kønnene, fordi alle børn og unge ville få en ligeværdig introduktion til feltet. Herunder vil det kunne sørge for en mere lige adgang til feltet for alle uanset baggrund, da de nuværende forummer kan virke ekskluderende for mange, idet de primært henvender sig til et allerede privilegeret segment. Det vil kunne åbne op for at flere unge har en aktiv deltagelse i samfundets udvikling og i forlængelse heraf have en betydning for en demokratisering af pengestrømmen og en debat om moral og etik i forhold til økonomi. At indføre økonomi og investering som fag i folkeskolen, vil være med til at kunne fjerne den mystik og det hemmelighedskræmmeri, som mine respondenter har peget på, har været en barriere for dem.

Opsamling på egen oplevelse med investering

Jeg har ved projektets afslutning været investor i 7 måneder. Jeg har herigennem opnået en større forståelse for feltet og styrket min egen position i nogen grad. Jeg har dog med min forsigtige strategi og relativt beskedne beløb ikke rykket synderligt ved magtbalancen på et generelt plan, men jeg mærker selv en ændring i forhold til min selvforståelse og økonomiske selvværd. Jeg mærker især en styrke i at have undersøgt og udfordret min egen habitus og til en vis grad at have brudt med den traditionelle opfattelse af kvinders *performance* i forhold til økonomi. En fordel for mig ved at investere er at jeg ikke bruger de penge jeg investerer på ting som tøj og make-up som jeg ellers har haft for vane at gøre. I forbindelse med min læsning af "Den maskuline dominans" (Bourdieu, 1998) blev jeg klar over at det er en handling mange kvinder gør fordi de føler sig nødsaget til at positionere sig godt i forhold samfundets forventninger og en kommende partner. Altså gøre meget ud af den "sociale kapital". Det føles stærk

at gøre op med denne tendens og i stedet investere mine penge i mig selv og styrke min økonomiske kapital.

Da jeg har valgt at investere via en månedsopsparing og fordi min strategi er langsigtet, kan jeg på nuværende tidspunkt ikke konkludere om jeg har opnået en kapitalforøgelse. Det vil vise sig når jeg engang skal hæve pengene i fremtiden. Min "gevinst" svinger fra dag til dag alt efter hvordan fondene hver især performer. Jeg har haft dage hvor jeg har tabt penge og dage hvor jeg har tjent penge. Det højeste jeg har tjent indtil videre, er 192 kroner. Pr dags dato, d 28/8 2021 har jeg tjent 21 kroner. Der hvor jeg kan mærke den største gevinst er på det personlige plan. Jeg føler mig ikke længere skamfuld omkring min økonomi, jeg er stolt af at jeg investerer og jeg tør tale åbent om det. Derfor kan jeg konkludere at jeg, i hvert fald på det personlige plan, har øget min position i det økonomiske felt.

Konklusion

Min problemformulering for dette projekt lød:

Dette projekt har til hensigt at undersøge hvilken indgang kvinder har til investering, samt hvilke investeringsstrategier kvinder anvender med henblik på at analysere hvordan disse påvirker kvindernes positioneringsmuligheder i det økonomiske felt?

Det er svært at skrive en endegyldig konklusion på dette projekt, idet dette felt har vist sig at være meget bredt og vidtrækkende. Opsamlende på dette spørgsmål kan jeg dog konkludere, at kvinderne jeg har interviewet, grundet strukturelle og kulturelle betingelser, ikke har de samme positioneringsmuligheder i det økonomiske felt som mænd. Kvinderne repræsenterer dog en bevægelse af kvinder, der har brudt med traditionelle normer omkring kvinder og investering. Dermed er de eksempler på en igangværende forandringsproces, hvor normerne for kvinders positionerings- og handlemuligheder i det økonomiske felt forandres og udvides. En ny form for åbenhed om privatøkonomi praktiseres mellem kvinderne og danner grobund for informationsdeling omkring investeringsstrategier. Money Penny er et forum hvori denne informationsdeling faciliteres samt et "felt i feltet", hvor kvinderne selv definerer spillereglerne (doxa), og de fleste kvinder vælger at investere efter den samme forsigtige, passive og bæredygtige strategi. Dette skal dog ikke forveksles med en manglende interesse for økonomisk udbytte. Kvinderne er i høj grad gået ind i feltet med et ønske om formue forøgelse, de vælger blot den strategi de mener giver det bedste udbytte på den lange bane, og som de på samme tid kan stå inde for. At have en strategi baseret på etik og moral og en passiv langsigtet handleplan giver ikke et hurtigt udbytte, og kvinderne rykker dermed heller ikke på den økonomiske magtbalance mellem kønnene på den korte bane. Der er derfor stadig lang vej til økonomisk ligestilling. For at opnå dette må kvinderne bryde med de kulturelle normer og diskurser

om kvinder og investering og udvide positionering mulighederne for, hvad det vil sige at indtage en maskulin eller feminin position. Generelt vil jeg konkludere, at kvindernes stadigt voksende interesse for investering og økonomi med tiden vil ændre feltets doxa og styrke kvindernes position i feltet.

Litteraturliste

Andersen, L (2021) *Næsten lige så mange kvinder som mænd ejer aktier.*

Lokaliseret d. 18/8 2021 på Finans.dk:

<https://finans.dk/privatokonomi/ECE12811356/naesten-lige-saa-mange-kvinder-som-maend-ejer-aktier/?ctxref=ext>

Alvesson, M (2003) *Methodology for close up studies - struggling with closeness and closure.* Higher Education no. 46. New York: Springer

Aarhus Universitet (s.d.) *Metodeguiden: Logbog.* Lokaliseret d. 25/8 2021 på metodeguiden.au.dk:

<https://metodeguiden.au.dk/logbog/>

Bennedbæk, M (2020) *Kvinder bag succesvirksomhed: Kvinder vil hellere tale om deres egen død end om penge.* Lokaliseret d. 25/8 2021 på tv2lorry.dk:

<https://www.tv2lorry.dk/koebenhavn/kvinder-bag-succesvirksomhed-kvinder-vil-hellere-tale-om-deres-egen-doed-end-om-penge>

Beskæftigelsesministeriet (2020) *Mænd og kvinder på arbejdsmarkedet 2020.*

Lokaliseret d. 25/8 2021 på bm.dk:

https://bm.dk/media/14895/maend-og-kvinder-pa-arbejdsmarkedet_2020.pdf

Brekke, M & Tiller, T (2014) *Læreren som forsker - indføring af forskningsarbejde i skolen.* Aarhus: Klim

Brinkmann, S & Tangaard, L (2010) *Kvalitative metoder - en grundbog.* København: Hans Reitzels Forlag.

Brinkmann, S (2006) *John Dewey - en introduktion.* København: Hans Reitzel Forlag

Bourdieu, P & Wacquant (1996) *Refleksiv sociologi - mål og midler*. København: Hans Reitzel Forlag

Bourdieu, P (1999) *Den maskuline dominans*. Viborg: Tiderne skifter

Butler, J (1990) *Gender Trouble - Feminism and the subversion of identity*. Oxfordshire: Routledge

Buus N, Rossen C, Tingleff E, Rostgaard L, (2009) *Valg af data til videnskabelige undersøgelser*. Sygeplejersken 22. Lokaliseret d. 25/8 2021 på dsr.dk:
<https://dsr.dk/sygeplejersken/arkiv/sy-nr-2009-22/valg-af-data-til-videnskabelige-undersoegelser>

Cramon, L (2019) *Det er en myte at kvinder er bange for at investere*. Lokaliseret d. 25/8 2021 på information.dk:
<https://www.information.dk/moti/2019/03/myte-kvinder-bange-investere>

Churchman, F (2020) *We cannot escape our history: Artist Grada Kilomba Shines New Light on Old Stories*. Lokaliseret d. 25/8 2020 på artreview.com:
<https://artreview.com/grada-kilomba-we-cannot-escape-our-history/>

Ellis, C, Adams, T, Bochner, A (2011) *Autoethnography: An Overview*. FQS Volume 12. Lokaliseret d. 25/ 8 2021 på qualitative-research.net:
<https://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1589/3095>

Ejlsing, J (2014) *Kønforskellen vokser på videregående uddannelser*. Lokaliseret d. 18/8 2021 på Berlingske.dk:
<https://www.berlingske.dk/samfund/koensforskellen-vokser-paa-videregaende-uddannelser>

Ejlertsen, M (2019) *Danmark har en bundplacering, når det gælder kvinder i lederjob*. Lokaliseret d. 25/8 2021 på akademikerbladet.dk:

<https://www.akademikerbladet.dk/aktuelt/2019/september/danmark-har-bundplacering-na-r-det-gaelder-kvinder-i-lederjob>

Eriksen, I (2019) *Vi er villige til at bøje vores moral for penge - men kun til en vis grænse*. Lokaliseret d. 25/8 2021 på cbs.dk:

<https://www.cbs.dk/presen/nyheder/villige-boeje-vores-moral- penge-kun-vis-graense>

Ferber, M & Nelson, J (1993) *Beyond Economic Man: Feminist Theory and Economics*. Chicago: The university of Chicago Press

Frederiksen, B, K (1998) *En kritik af Pierre Bourdieus sociologi*. Leo-serien nr. 20. Aalborg Universitet

Friis, R (2020) *Kvindelige økonomiforskere vil blottlægge og bekæmpe barriere der favoriserer mænd*. Lokaliseret d. 25/ 8 2021 på uniavisen.dk:

<https://uniavisen.dk/kvindelige-oekonomiforskere-vil-blotlaegge-og-bekaempe-barrierer-der-favoriserer-maend/>

Goll, S (2017) *7 ud af 10 unge ønsker privatøkonomi på skoleskemaet*. Lokaliseret d. 25/ 8 2021 på finans.dk:

<https://finansdanmark.dk/nyheder/2017/7-ud-af-10-unge-oensker-privatoekonomi-paa-skoleskemaet/>

Gottlieb, M (s.d.) *Vi bevæger os mod forandring*. Lokaliseret d. 25/8 2021 på ms.dk:

<https://www.ms.dk/2019/07/vi-bevaeger-os-mod-forandring>

Hammerslev, O, Hansen, J & Willing, I (2009) *Refleksiv sociologi i praksis*.

København: Hans Reitzel forlag

Hansen, L (2020) *Kvinder, kast jer ud i investeringerne!* Lokaliseret d. 18/8 2021 på Danskebank.com:

<https://danskebank.com/da/news-og-insights/nyhedsarkiv/news/2020/09032020>

Heleverdeniskole (s.d.) *De 17 mål*. Lokaliseret d. 25/8 2021 på heleverdeniskole.dk:
<https://heleverdeniskole.dk/verdensmaalene/de-17-maal/>

Hooks, B (1984) *Feminist theory: From Margin to Center*. Boston: South end Press

Jørgensen, S (2019) *Mobbemønstre og magtkampe - Håndtering af mobning i skolen*. København: Hans Reitzel Forlag

Kassin, S (2001) *Gender: The Great Divide?*. Psychology 3. Prentice Hall

Kilomba, G (2016) *Plantation memories. Münster: Unrast Verlag*

Kjær, C (2021) *Langt flere kvinder investerer*. Lokaliseret d. 18/8 2021 på Shareholders.dk:
<https://www.shareholders.dk/investorviden/105019/langt-flere-kvinder-investerer>

Lykkeberg, R (2006) *Sociologi som social kampsport*. Lokaliseret d. 25/8 2021 på information.dk:
<https://www.information.dk/2007/07/sociologi-symbolsk-kampsport>

Lykke, N (2003) *Intersektionalitet - ett anvandbart begrepp for genusforskningen?* Kvinnovetenskaplig tidskrift 1.

Løgstrup, L (2020) *Pragmatisme*. Lokaliseret d. 25/8 2021 på laeremiddel.dk:
<https://laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/videnskabsteori/videnskabsteoretiske-retninger/pragmatisme/>

Mikkelsen, C (2011) *Det performative køn*. Lokaliseret d. 25/8 2021 på Kulturkapellet.dk:
<https://www.kulturkapellet.dk/sagprosaanmeldelse.php?id=321>

Møller, B (2019) *Hvor meget tjener man i løbet af livet?* Lokaliseret d. 25/8 2019 på dst.dk:

<https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetAnalyse.aspx?cid=34031>

Mørk, T (2021) *Økonomisk ulighed starter ved moderskabet.* Lokaliseret d. 18/8 2021 på Kvindeøkonomien.dk:

<https://www.kvindeokonomien.dk/post/%C3%B8konomisk-ulighed-starter-ved-moderskabet>

Philipsen, A (2021) *Fra en 14 plads til en 29.-plads på ét år: Danmark falder på verdensrangliste over ligestilling.* Lokaliseret d. 18/8 2021 på Børsen.dk:

<https://borsen.dk/nyheder/virksomheder/danmark-dratter-endnu-laengere-ned-af-ligestillingsindeks-er-faldet-15-pladser-paa-et-aar>

Rosenberg, Tiina (2007) *Queerfeminisme. Feministiske tænkere.* København Hans Reitzels Forlag

Ritzau (2020) *Nye tal afslører: Kvinders formue halter efter mændenes.* Lokaliseret d. 18/8 2021 på Ritzau.dk:

<https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/nye-tal-afslorer-kvindes-formue-halter-efter-maendenes?publisherId=12872236&releaseId=13597340>

Stewart, B (2019) *Its the results that count: Women, Confidence and Competence.*

Uddrag fra artikel. Lokaliseret d. 25/8 2021 på Canadianmoneysaver.ca:

<https://www.canadianmoneysaver.ca/its-the-results-that-count-women-confidence-and-competence-by-barbara-stewart>

Stormhøj, C (2004) *Feministisk teori. Videnskabsteoretiske positioner: På tværs af fagkulturer og paradigmer.* Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Stewart, B (2021) *Etf's and funds - what smart women are buying.* Lokaliseret d 25/8 2021 på barbarastewart.ca:

<http://barbarastewart.ca/ETFMU-March-2021.pdf>

Schneidermann (2012) *Hvorfor nedgør kvinder sig selv?* Lokaliseret d. 25/8 2021 på alt.dk:

<https://www.alt.dk/sundhed/hvorfor-nedgor-kvinder-sig-selv>

Scheel, A. Trolle, J. (2021) *Efter deprimerende klimarapport er der stadig håb.*

Lokaliseret d. 25/ 8 2021 på dr.dk:

<https://www.dr.dk/nyheder/indland/efter-deprimerende-klimarapport-er-der-stadig-haab>

Thorning, C (2020) *Folkeskolerne skal undervise endnu mere i privatøkonomi.*

Lokaliseret d. 25/8 2021 på finansdanmark.dk:

<https://finansdanmark.dk/nyheder/2020/folkeskolerne-skal-undervise-endnu-mere-i-privatoekonomi/>

Uvm (2021) *Folkeskolens formål.* Lokaliseret d. 25/8 2021 på uvm.dk:

<https://www.uvm.dk/folkeskolen/folkeskolens-maal-love-og-regler/om-folkeskolen-og-folkeskolens-formaal/folkeskolens-formaal>

Waring, M (1988) *If women counted.* New York: Harper & Row

Wilken (2011) *Bourdieu for begyndere.* Frederiksberg: Samfundslitteratur

Wirgowitsch, L (2018) *Sæt investering på skoleskemaet.* Lokaliseret d. 25/8 2021 på finans.dk:

<https://finans.dk/debat/ECE10897853/debatindlaeg-saet-investering-paa-skoleskemaet/?ctxref=ext>

Wolf, D (1993) *Introduction: Feminist Dilemmas in Fieldwork.* *Frontiers: A Journal of Women Studies.* Vol. 13, No. 3. Nebraska: University of Nebraska Press:

https://www.jstor.org/stable/3346740?read-now=1&seq=6#page_scan_tab_contents

Bilag

Bilag 1: Artikel

Barriers and opportunities

A study of women's relationship to investment in 2021

According to a new study from VP Securities, there are almost as many female investors in Denmark as men. In fact, women make up 44 percent of Danish investors. However, when looking at the total stock wealth, only 33 percent belong to women (Andersen, 2021). In order to achieve economic equality and compensate for the difference of income between genders, it is therefore central that women start investing. The purpose of this research is to investigate how women are still largely governed by gender norms and stereotypes when investing which is reflected in women's ethical, passive, and long-term investment strategies.

Abstract

This article conveys the results of my master's thesis. Generally, the women whom I've interviewed, have all breached through various barriers on their way into the investment field and are now experiencing a feeling of acting freely and independently. However, if one looks at the general commonalities of women's investment strategies, it can be concluded that they still act according to traditional gender norms and stereotypes. Women's limited positioning opportunities prevent them from challenging men's monopoly in the economic field, but at the same time the women represent how norms can be broken and the balance of power changed.

Method and considerations

Since I wanted my primary data to represent the women's experiences around investing and their way of performing in the economic field, they represent the main part of my data collection. These interviews provide insight to the women's general experience in the field as well as their way of performing in the economic field. Furthermore, it provides an understanding of how women's performance connects to the economic distortion between the genders. The survey methods used to collect data were qualitative interviews with 7 female investors, as well as interviews with consumer economist Ann Lehman Erichsen and the founder of Money Penny Linnéa Schmidt. Erichsen and Schmidt contribute with an objective perspective on the issue as they reflect on the general tendencies in society.

In addition to the interviews, a logbook of my own experience with the field is also used as empirical data. The goal of incorporating the autoethnographic element was that it could give me a better understanding of the field as well as a better understanding of my informants. This was necessary because the project is written from a position in the margin of the investment field and I as a researcher is in a sub-position in relation to my respondents on this topic. Here I refer to the theory of Margin / center by Bell Hooks (Hooks, 1984). When one chooses to collect data of a qualitative nature one can never make sure that the respondents' answers are objective or unaffected (Alvesson, 2003). Finance is a particularly vulnerable topic of conversation for women, which has been a special focus point for me. E.g., 61 percent of women would rather talk about death than money (Benedbæk, 2020).

In order to get unbiased answers and accommodate my respondents in the best possible way, I chose to leave it up to each participant on how they would answer my questions and thereby avoid the confrontational element that a classic face-to-face interview can entail. This, of course, has both advantages and disadvantages. This provides freer answers and allows the interview to unfold on the respondent's

premise. Conversely, it does not provide an opportunity to naturally engage with the respondent or to observe the respondent's non-verbal communication. In relation to my methodological considerations, there are two additional elements I would like to highlight as special points of attention. The first is that my position as a woman may have influenced the women to give me the answers, they expected I was searching for. The project has a feminist agenda, which may have influenced women to express more feminist attitudes than they have (Alvesson, 2003, 170). Another key point is that all my female respondents (except Ann Lehmann Erichsen) have been found in the Facebook group Money penny. A challenge with this method is that many of the respondents are likely to come from the same circle in society and have a relatively similar social background, which has compromised the diversity of respondents (Buus N, Rossen C, Tingleff E, Rostgaard L, 2009).

The main findings

The economic field is a large and complex field where invisible power structures and discourses have an impact on the economic inequality between the sexes, which is why women can benefit from understanding their position better and the mechanisms that influence it. The analysis is therefore an exploration of women's investment strategies, and experience of and- performance in the economic field.

The following section will present the main findings of the analysis. To analyze the problem area, I have used the theorists Pierre Bourdieu and Judith Butler. They were chosen because they both deal with highlighting structural inequalities in society, although they also contradict each other in their views on change. Where Bourdieu places great emphasis on the social heritage and habitus as governing our possibilities of change, Butler gives everyone a greater opportunity to act freely and rationally based on an analysis of oneself and the interaction with society.

Women don't have the same access to the field

Based on my analysis, women do not have the same positioning opportunities as men in the economic field, i.e., women are challenged in their ability to act and express themselves freely in relation to economics. Women tend to self-deprecate in relation to finances, which can lead to a self-fulfilling prophecy. The women in the study represent a desire for women to free themselves from negative thoughts about their own ability and break with the negative expectations from both themselves and society.

The women express that they have had to overcome barriers and resistance before they started investing. This resistance has mostly been expressed as secrecy, shame, and negative prejudices. These resistances are based on structural conditions and the historical perspective in which women have not had the same positioning opportunities as men. Economy and investment have been a domain that did not belong to women and to some extent still isn't. It can be shameful for women to openly discuss economics in public and express pride about their personal economy. However, the respondents represent a trend and a group of women who break with standardized norms of how women act when it comes to economics, and they review the submissive role of the female gender in the economic field.

Women make their own rules

With the aim of overcoming the above resistance which, among other things, stems from the field's existing power positions (men), the respondents choose to participate in female communities such as "Moneypenny". "Moneypenny" is a female investment community as well as a Facebook group and represents the women's desire to create their own "field in the field", where they themselves define the rules of the game, or as Bourdieu would call it "doxa". Here the norms for the female sex are

expanded and the secrecy is removed by great openness in the group and the women seem proud to share their knowledge. Women advise each other according to feminine principles, which can be a disadvantage if the male monopoly and power domination in investing should be challenged. Perhaps women should enter the field with masculine investment strategies if economic power is to be distributed evenly. However, it may also turn out that the female strategies will be the most capital promoting in the long run, as a sustainable agenda seems to be gaining ground, but time will tell.

Strategy is power

Most of the women express that morality and ethics are an essential part of their investment strategy. It can therefore be said that women perform their investment strategy in a classic heteronormative way, which puts them in an economically disadvantageous position. The reason why women perform according to societal norms may be related to the fact that it can lead to exclusion or a feeling of exclusion if one does not perform according to society's gender expectations (Butler, 1990). Ann Lehmann Erichsen points out that this historical and cultural backlog means that there is still a long way to go before economic equality is achieved and, according to her, women need to change their investment strategy and take masculine positions. If that is to happen, it will, according to both Butler and Bourdieu, require a showdown with gender norms and discourses.

Women's general tendency to have an ethical, moral, and long-term investment strategy does not provide the greatest return in the short run and thus does not demand economic equality immediately. But there are also researchers, such as Barabra Stewart, who believe that it is an advantage for women to bring their femininity into the field. A feminine investment strategy can be beneficial in the long run as women generally have more patience, think long-term and sustainably. Regardless of whether there is a shift in economic equality, women's growing

commitment to investment will influence the general field and perhaps over time, and with a continuing growing number of women, a shift in the field's doxa. If societal trends around sustainability continue, it may turn out that women have created an advantageous position for themselves.

Conclusion

In summary, it can be concluded that women, due to the structural and cultural conditions, have limited positioning opportunities in the economic field. At the same time, however, women represent a new trend in which women break with these restrictive traditions and challenge norms. The women break with the barriers as they practice openness, pride and wanting to increase their assets. However, women still largely practice their investment according to traditionally feminine norms, which limits their opportunities to achieve economic equality with men, who on the contrary practice a masculine approach that provides greater profit in the short run. The women are an example of an emerging trend in which the norms for women's positioning and performance opportunities are increased and gender norms are challenged. In another perspective, it is proposed to introduce investment as an integral part of the primary school's subjects with the hope that it can inspire children and young people to start investing and give girls and boys an equal introduction to the field. In addition, with a goal of opening a debate about what it means to invest and how an investment in a company is a vote in the world you want.

Bilag 2: Logbog

Logbog d. 1/ 2 2021: Nu skal jeg snart til at købe mine første aktier og tage det første skridt ind i investering. Jeg har valgt at skrive speciale om investering fordi jeg gerne vil blive klogere på det og så giver det jo god mening at jeg selv prøver. Jeg ved ikke noget som helst om det lige nu og jeg føler mig ret magtesløs i forhold til min økonomi. Eller ikke magtesløs, bare uvidende omkring hvad der er klogt at gøre.

Logbog d. 10/2 2021: Jeg har opsat en månedsopsparing på Nordnet. Dvs. jeg har en slags opsparing i fonde, hvor jeg sætter 500 kr. ind om måneden. Det er minimumsbeløbet, og jeg ved godt det ikke er meget. Men som studerende er det hvad jeg synes jeg kan undvære i måneden som min situation er nu. Jeg håber at jeg med tiden kan afsætte mere, men det er en start.

Logbog d 1 / 3 2021: Jeg er meget nervøs omkring at gå i gang med at investere og jeg føler mig på bar bund. Jeg tænker ikke jeg er typen der kan finde ud af det og jeg ved ikke om jeg kan. Der er mange ting jeg ikke forstår når jeg skal forsøge at sætte mig ind i denne verden. Hvad er EFT, CSG, hvad er ÅOP?

Logbog d. 10/3 2021: Jeg har nu for anden gang overført 500 kr. til min Nordnet konto og er nu investeret for 1000 kr. Det føles meget sejt. Og jeg har endda tjent 22 kr. Det er jo ikke meget, men jeg alligevel mere end hvis mine penge bare havde stået i banken. Jeg føler mig ret sej og selvstændig. Jeg tror det er fordi jeg aldrig har set mig selv som en der kunne være økonomisk stærk, men det kan jeg jo godt være. Man kan godt ændre sin selvforståelse

Logbog d. 12 / 3 2021: Jeg har altid været elendig til matematik og jeg har aldrig følt jeg forstod den verden. Jeg har følt at både jeg selv, mine lærere og mine forældre har givet op på at lære mig det. Min far har virkelig kæmpet for mig, men jeg har simpelthen ikke forstået det. Jeg ved ikke om det handler om evner

eller mangel på vilje/motivation. Men jeg tror det har noget at sige i forhold til hvorfor jeg aldrig har gået op i min privatøkonomi. Jeg har simpelthen ikke troet på mine evner.

Logbog d. 15 /3 2021: Jeg har fået min lillesøster til at investere også. I det samme som mig selv og på samme måde. Jeg har det lidt svært med at rådgive hende når jeg ikke føler jeg aner hvad jeg laver. Eller det gør jeg jo. Jeg ved ikke hvorfor jeg tvivler så meget på mig selv. Det er både supernemt og ret svært at investere. Jeg er bange for at jeg tager for let på det og springer over alt det svære. Jeg er også bange for at jeg rådgiver hende forkert og at jeg gambler med hendes penge også. På den anden side føles det sejt at bryde kønsnormerne sammen med hende og ændre familie-traditionerne.

Logbog d 10 / 4 2021: I min familie har vi aldrig snakket om aktier og investering og jeg har haft oplevelsen af at vi så på det som noget umoralsk og kapitalistisk. Jeg har for nyligt fundet ud af at min mor har investeret i mange år da hun har arvet nogle aktier fra min morfar, men jeg synes stadig hun er ret hemmelighedsfuld omkring det og vil for eksempel ikke dele hvor mange penge hun har og i hvad.

Logbog d. 12 / 4 2021: Nu er min far også gået i gang med at investere og min bror snakker også meget om det. Det spreder sig virkelig blandt min familie og jeg kan mærke at mit projekt påvirker dem. Min far har valgt at smide en stor sum penge i Vestas. Han handler dermed både maskulint i det at han smider pengene i en enkelt aktie, men samtidig feminint idet at han vælger en bæredygtig strategi. Det er ikke så sort/hvidt med køn og investering.

Logbog d. 20 / 4 2021: Jeg tror at en stor del af grunden til at jeg er gået i gang med at investere er at jeg har fundet et online fællesskab som "Moneypenny". Her oplever jeg et fællesskab, hvor der er mange kvinder der er i samme båd som jeg som jeg kan spejle mig i. Jeg har ikke nogen andre kvinder i min omgangskreds eller familie som investerer eller gider snakke om økonomi. Det er rart at jeg kan få hjælp og inspiration her".

Logbog: 30 / 4 2021: Jeg er nu godt i gang med min månedsopsparing. Min strategi er forsigtig, jeg investerer "kun" for 500 kr. om måneden. Jeg tør ikke satse mere og jeg har heller ikke mange flere penge at undvære. Jeg har valgt nogle fonde som jeg føler er sikre som c25. Jeg har også valgt at investere i "Global clean Energy" fordi det er vigtigt for mig og føles godt i maven og jeg er stolt over det. Hvis jeg investerede i olie eller våben ville jeg have det dårligt og jeg ville slet ikke turde sige det til nogen, hvad ville de ikke tænke om mig?

Logbog d. 1 / 5 2021: Jeg har valgt en ret konservativ og forsigtig strategi. Jeg tvivler meget på om jeg vælger de rigtige fonde og gør det optimale med mine penge. Better safe than sorry.

Logbog d. 8/ 5 2021: Jeg snakkede med en mandlig bekendt som også investere og jeg fik det indtryk at han havde meget bedre styr på det end jeg, på trods af at jeg inden samtalen med ham følte at jeg havde sat mig enormt godt ind i tingene. Jeg begyndte lige pludselig at tvivle på om mine egne valg og strategier var gode nok.

Logbog d 20/ 5 2021: I dag er jeg i plus med 192 kr. Wow. det synes jeg godt nok er fedt!

Logbog d. 10 / 7 2021: Jeg har valgt at købe en enkeltaktie i Vestas også som supplement til min månedsopsparing. Jeg vil gerne mærke hvordan det er at have en enkeltaktie i forhold til fonde.

15/ 7 2021: nå, nu er jeg i minus med 60 kr. Så meget for min optur for lidt siden. Men jeg har lært at man ikke skal gå så meget op i den korte bane. Min strategi er jo langsigtet så det betyder ikke noget om den svinger fra uge til uge. Det skal jeg lige vænne mig til.

Logbog d. 20 / 7 2021: Jeg har købt en åndsvag lille aktie i noget kobber. Jeg forstår egentlig ikke hvad det er for et firma og det er egentlig helt hovedløst af mig at købe for kun 60 kr. I forhold til de omkostninger der er ved selve handlen. Det var virkelig dumt. Men jeg må bruge den som en lærerfejl.

Logbog d. 1 / 8 2021: Jeg har nu investeret for over 4000 kr. på min månedsopsparing. De 3500 er fra min månedlige overførsel og så har jeg tilføjet ekstra en måned jeg følte jeg havde overskud. Jeg er stolt og jeg føler jeg gør noget godt for mig selv og mit fremtidige jeg. Jeg håber jeg kan fortsætte og øge min opsparing.

Logbog d. 14/8 2021: Jeg oplever at tonen i Money Penny gruppen kan være ret hård i forhold til nye i gruppen. De erfarne kvinder har en tendens til at håne de nye for at stille dumme spørgsmål.

Logbog d. 25/8 2021: Jeg er nu ved projektets afslutning. Jeg har stadig meget at lære omkring investering, men jeg synes jeg er kommet langt. Jeg vil gerne blive endnu klogere.

Bilag 3: Interviews

Ella

Baggrundsspørgsmål

Alder: 37 år

Single/gift/ andet: kæreste

Beskæftigelse: ledig i øjeblikket i gang med at bygge min egen virksomhed op)

Uddannelsesniveau: professionsbachelor

Penge investeret pt:

- Ejerlejlighed i København
- ca. 300.000 gennem banken til pension
- Nordnet månedsopsparing ca. 14.000 over de sidste 2 år
- Køb af enkeltaktier (mine første blev købt for 1000 kr. som et "frimærke" i sidste uge)

Spørgsmål

Hvornår begyndte du at investere?

Startede investeringer gennem min bank for mere end 10 år siden grundet en opsparing, som jeg ikke vidste hvad jeg skulle gøre med.

Har investeret løbende siden da gennem banken (indtil jeg blev klogere for et par år siden). Min lejlighed i København har jeg ejet i 5 år

Nordnet månedsopsparing siden 2019

Hvorfor gik du i gang?

Jeg begyndte at interessere mig for investeringer tilbage i 2019, da jeg blev opmærksom på, at det ikke kan betale sig at lade mine penge stå i banken.

Hvad holdt dig tilbage før du gik i gang?

Jeg er stadig utryk ved situationen. Der opstår hele tiden nye spørgsmål, men nu er jeg begyndt at se det som en hobby.

Jeg er også begyndt at sparre med en veninde omkring aktier + hører podcasts + følger med i Facebook grupper.

Har lige justeret min månedsopsparing hos Nordnet og sat den op på 1000 kr. pr. mdr. fordi jeg nu føler mig mere sikker på at vælge investeringsforeninger, som giver mening for mig. Der er aldrig nogen som har lært mig om investering og aktier.

Jeg har en holdning med hjemmefra om, at pengene står sikrest i banken (eller gemt under madrassen), hvilket jo er grotesk latterligt mindset, når man begynder at sætte sig ind i tingene.

Hvilken følelse giver det dig at investere?

Ejerskab og kontrol over mit liv.

Hvad er vigtigt for dig når du investerer?

Tryghed, hvor mærkeligt det end lyder. Jeg har nu brugt to år på langsomt at sætte mig mere og mere ind i tingene, for det er komplekst (i hvert fald for mig). Der er mange "krøller", som du virkelig BØR forstå ordentlig, fx skattereglerne. Jeg vil investere bredt i markedet, derfor har jeg valgt investeringsforeninger som basis. Aktierne skal være "billige", det skal være nogle som er "nede i pris" i øjeblikket, men hvor jeg ser historisk vækst og tror på langsigtet afkast. Alt hvad jeg investerer, vil jeg ikke sælge før om min. 10 år.

Hvad investerer du typisk i? / Hvad var det seneste du investerede i?

Jeg har lige købt et "frimærke" (lille portion til 1000 kr.) i SAS-aktier og jeg tænker at købe flere. Jeg har endnu ikke bestemt mig for, hvordan min strategi skal være ift. indkøb af aktier. Men min strategi hos Nordnet månedsopsparing er nu:

Passive, udbyttebetalende investeringsforeninger i: 1 i C25 index + 1 global forening + 1 i nye markeder

Hvordan har du det med at tale om økonomi med familie og venner?

Jeg vil gerne diskutere det, men kun én enkelt af mine veninder har sat sig ind i det og tager ansvar for egen økonomi.

Det er derfor svært at få sparring og input, så jeg ser mange YouTube videoer og hører podcasts.

Flere og flere kvinder begynder at investere, hvorfor tror du vi ser denne vækst og hvordan ser du dig selv i forhold til dette?

Det skyldes den vigtige øgede fokus på, at banken er en forretning, som vil tjene penge på dig. Det er derfor for dyrt at investere gennem dem = du må selv tage ansvar, hvis du vil have en reel værdi ud af dine penge. Derudover er renten så lav, at det koster dig penge at spare op gennem banken. Hvis du er heldig at have 0 % i rente, så spises din opsparing blot op af den naturlige inflation, så du har ingen undskyldninger for ikke selv at investere - i hvert fald nogle penge.

Hvorfor er du medlem af "Moneypenny" og hvad giver det dig?

Jeg bruger gruppen til opdateringer og til at fordybe mig i emner og forskellige kategorier jeg kan søge i.

Er det en fordel at det er en ren kvindegruppe? Hvorfor/hvorfor ikke?

Det synes jeg. Jeg føler mig mindre "dum". Illusionen er stadig, at mænd ved en masse om økonomi/aktieinvesteringer. Dette er dog overhovedet ikke tilfældet kan jeg se i andre grupper. Moneypenny er ikke min favorit kvindegruppe, men den fungerer udmærket.

Føler du dig udelukket af lignende mandsdominerede grupper?

Jeg er ikke aktivt deltagende i grupperne, så nej, det gør jeg ikke. Men den der "søsterskabsfølelse" af kun at være kvinder, gør mig tryggere i kvindegrupperne.

Hvorfor tror du mænd dominerer aktiemarkedet? (De sidder fx på 70 % af aktiemarkedet).

Fordi de naturligt taler om penge og økonomi, tror jeg. De lader sig inspirere af hinanden og er ikke tabubelagte, som vi kvinder er omkring at tage ansvar for pension og økonomisk fremtid. Langt de fleste af mine veninder siger også, at deres mand har styr på fx deres huslån og investeringerne.

Hvad er din strategi når du investerer?

Langsigtet dvs. + 10 år. Jeg investerer 1000 kr. i månedsopsparing hos Nordnet. Jeg vil gerne købe aktier hver mdr., men er stadig undersøgende ift. hvilke og fokuserer

derfor på "frimærker" (lille portion til 1000 kr. pr. køb) lige nu. Min plan er, at jeg indenfor de næste 3 mdr. vil købe aktier for 3000 kr. pr. Mdr. Jeg ønsker en samlet investering for ca. 5000 kr. pr. mdr.

Hvad er dine 3 bedste råd til en kvinde der skal i gang med at investere?

- Prioritér 500 kr. hver måned og start en månedsopsparing hos Nordnet
- Hør podcasten "Overskud" fra radio 4 (lyt til min. 10 afsnit før du går videre, du skal give dig tid til at forstå basen - her vil FB grupper også være en hjælp)
- Køb herefter din første aktie som et lille "frimærke" (den betyder pludselig meget for dig, når du er "en del af" firmaet)

Hvilke myter/fordomme er du stødt på i forhold til kvinder og økonomi?

"Min mand er bedre til tal end mig". Dette er desværre faktisk også, hvad jeg hører fra flere af mine egne veninder i deres ægteskab. "Jeg (kvinde) forstår ikke hvad min bankrådgiver siger (som er en mand)" "Jeg har faktisk selv skiftet til en kvindelig bankrådgiver, for så føler jeg mig mindre dum". "Kvinder er dygtige til at bruge penge og manden er god til at tjene dem"

Anna

Baggrundsspørgsmål

Alder: 26 år

Single/gift/ andet: Single

Beskæftigelse: Jobsøgende

Uddannelsesniveau: Cand.mag.

Penge investeret pt: 25.000-30.000 kroner

Spørgsmål

Hvornår begyndte du at investere?

Jeg begyndte at investere i 2010, da jeg var 15 år. Jeg brugte nogle af mine konfirmationspenge på aktier, da mine forældre (nok mest min mor) syntes, det kunne være "sjovt" for mig at stifte bekendtskab med investering.

Hvorfor gik du i gang?

Jeg blev inspireret af min mor til at gå i gang. Jeg tror, det var kombinationen af at få muligheden for penge til vokse og spændingen, der fik mig i gang.

Hvad holdt dig tilbage før du gik i gang?

Ikke noget så vidt jeg husker.

Hvilken følelse giver det dig at investere?

Jeg har en følelse af at gøre noget selvstændigt og selv tage stilling til, hvordan mine penge kommer i kredsløb. Investering bidrager samtidigt til, at jeg har en fornemmelse af at gøre en forskel for brancher, og at virksomheder/produkter får muligheden for at udvikle sig.

Hvad er vigtigt for dig når du investerer?

Jeg undersøger altid CSR/ESG, og om virksomheden støtter op om FN's verdensmål – eller bare nogle af dem. Jeg undersøger altid økonomien i virksomheden, da det er vigtigt for mig, at mine investering placeres i noget solidt. Virksomheden, jeg investerer i, skal have et potentiale i fremtiden og et potentiale til at gøre en forskel/noget banebrydende. Det kan eksempelvis være nye teknologier til industri og produktion.

Hvad investerer du typisk i? / Hvad var det seneste du investerede i?

Jeg investerer månedligt i tre fonde via Nordnets månedsopsparing. Lige nu har jeg Spar Invest Index C25, Spar Invest Index DJSI World og Nordea Emerging Stars. Alle har en høj Morning star-ranking og er mærket med det "grønne blad", som indikerer lav CO₂. Det er vigtigt for mine valg af fonde. Derudover har jeg lige for tiden 11 enkeltaktier fordelt ud på sektorer.

Hvordan har du det med at tale om økonomi med familie og venner?

Jeg taler ikke særlig meget om økonomi og investering med mine veninder og venner, da jeg ikke rigtigt ved, hvorfor vi skulle snakke om det. Vi snakker nogle gange løn, SKAT og husleje, men ikke investering. Jeg tror, jeg er den eneste i min vennegruppe, der går op i det. Jeg snakker til gengæld en del investering med mine forældre – særligt min mor. Nu har jeg så også fået min far ind i investeringsverdenen og oprettet en månedsopsparing til ham. Det er aldrig for sent at gå i gang ;-)

Flere og flere kvinder begynder at investere, hvorfor tror du vi ser denne vækst og hvordan ser du dig selv i forhold til dette?

Jeg tror, at mange – særligt nye – er drevet af at få penge til at vokse, og det er spændende at se, om man kan finde den næste "aktieraket". Jeg betragter mig selv som en relativt erfaren investor, og jeg kan tydeligt mærke inde i Moneypenny-gruppen, at der er kommet et boom i antallet af kvinder, der vil investere. Mit indtryk er desværre, at mange kaster sig ud i investering, fordi det er "oppe i tiden". Med det mener jeg, at jeg ofte oplever, at mange spørgsmål i gruppen stilles, fordi folk ikke gider bruge tid på at sætte sig ordentligt ind i, hvordan man investerer fornuftigt. Inde i gruppen er der ligeledes mange nye, der spørger, om de skal sælge deres aktie efter en uge, fordi den er gået i minus... det indikerer for mig, at investeringen måske har været en overilet beslutning, og at investering måske ikke er for vedkommende. Det kræver tålmodighed og is i maven.

Hvorfor er du medlem af "Moneypenny" og hvad giver det dig?

Det giver en form for fællesskab, og jeg læser de indlæg, der giver mening for mig. I forlængelse af spørgsmål 8 bruger jeg gruppen til at give min viden og mine erfaringer videre.

Er det en fordel at det er en ren kvindegruppe? Hvorfor/hvorfor ikke?

Jeg er medlem af andre aktiegrupper på Facebook, hvor mænd også er med. Jeg siger ikke, det er, fordi mænd også er med, men tonen er "sjovt nok" hårdere i det grupper, og folk er mere tilbøjelige til – mellem linjerne – at håne andre.

Føler du dig udelukket af lignende mandsdominerede grupper?

Nej, jeg er rimelig god til at lukke af for det, jeg ikke gider læse eller høre på. Fordelen ved at være med i grupper med mænd er, at de ofte har andre holdninger og tilgange til investering, hvilken sætter min egen strategi i perspektiv. Jeg kan bruge det både til at be- og afkræfte mine egne valg.

Hvorfor tror du mænd dominerer aktiemarkedet? (De sidder fx på 70 % af aktiemarkedet)

De er mere risikovillige

Hvad er din strategi når du investerer?

Jeg har oprettet en månedsopsparing som en relativ sikker base og for at sikre langsigtet investering. Jeg har både enkeltaktier, som er en del af mit fundament, og enkeltaktier, som mere er en chance, jeg har taget. Jeg kan godt lide, at jeg både har noget, der passer sig selv, og noget, jeg kan "gamble" lidt med og skal holde øje med. Fælles for alle investeringer er, at jeg har udvalgt dem på baggrund af, at jeg forstår, hvad virksomheden laver. Jeg kunne aldrig drømme om at investere i en virksomhed, hvor jeg simpelthen ikke forstår produktet/service. Dertil investerer jeg heller ikke noget, som ikke er overensstemmende med mine politiske, etiske og miljømæssige holdninger.

Hvad er dine 3 bedste råd til en kvinde der skal i gang med at investere?

Investér ikke i noget, som du ikke forstår. Gå ikke i panik, hvis dit afkast er gået i minus. Vælg en platform, som, du synes, er let at navigere i og handle fra. Det gør oplevelsen bedre

Maria

Baggrundsspørgsmål

Alder: 54

Single/gift/ andet: Single

Beskæftigelse: Kommunikationsrådgiver

Uddannelsesniveau: Mellemlang

Penge investeret pt: ca. 120.000 kr. (+min arbejdsgiverbetalte pension, som jeg lige holder ude af dette)

Spørgsmål

Hvornår begyndte du at investere?

Ca. 2005

Hvorfor gik du i gang?

Jeg havde opsparet nogle penge til pension i min bank, og min bankrådgiver anbefalede mig at investere dem i stedet for, at de bare stod som indlån. På det tidspunkt var jeg tøvende og ret uinteressert i investering, men gjorde som jeg blev anbefalet. Først i 2020 fik jeg en større interesse i at sætte mig mere ind i investeringsverdenen

Hvad holdt dig tilbage før du gik i gang?

Jeg var ikke særligt interesseret. Desuden købte jeg i forbindelse med mine første investeringer også aktier i min bank – og da den så blev fusioneret med en anden bank under finanskrisen, mistede jeg alle pengene – jeg tror ca. 10.000 kr. Det var jo en træls erfaring med investering.

Hvilken følelse giver det dig at investere?

Det giver mig en følelse af, at jeg selv tager ansvar for mine penge, og det motiverer mig til at spare op. Generelt er det gået godt med de pensionspenge, jeg investerede for ca. 15 år siden, og det giver mig lyst til at fortsætte.

Hvad er vigtigt for dig når du investerer?

Etik er vigtigt – jeg kunne fx aldrig drømme om at investere i tobaksfirmaer, som producerer produkter, der slår mennesker ihjel. Når jeg køber enkeltaktier, er de oftest grønne – både fordi jeg gerne vil investere i en bæredygtig fremtid, men også fordi jeg tror på, at de på sigt bliver en god investering for mig.

Hvad investerer du typisk i? / Hvad var det seneste du investerede i?

Store solide (danske) virksomheder samt 'grønne' virksomheder – jeg har senest købt aktier i Ørsted.

Hvordan har du det med at tale om økonomi med familie og venner?

Fint.

Flere og flere kvinder begynder at investere, hvorfor tror du vi ser denne vækst og hvordan ser du dig selv i forhold til dette?

Jeg tror, flere kvinder ønsker at tage ansvar for deres økonomi – og så har mange af os fået lidt ekstra tid her under Corona til at sætte os ind i det. Begge dele gælder også mig.

Hvorfor er du medlem af "Money Penny" og hvad giver det dig?

Jeg fik det anbefalet af min søster, og jeg synes, jeg har fået svar på mange 'begynderspørgsmål'. Desuden var jeg specifikt interesseret i at få viden om Månedsoopsparing på Nordnet, og der kunne jeg finde et fint indlæg på Money Penny.

Er det en fordel at det er en ren kvindegruppe? Hvorfor/hvorfor ikke?

Ja, jeg tror det giver en god tone og mere plads til 'begynderspørgsmål'.

Føler du dig udelukket af lignende mandsdominerede grupper?

Nej, ikke specielt.

Hvorfor tror du mænd dominerer aktiemarkedet? (De sidder fx på 70 % af aktiemarkedet).

Mænd har traditionelt været mere interesseret i penge – og i at tjene penge.

Hvad er din strategi når du investerer?

Jeg vælger store, solide – mest danske virksomheder, og så investerer jeg langsigtet, mindst fem år.

Hvad er dine 3 bedste råd til en kvinde der skal i gang med at investere?

1. Forsøg at sætte dig ind i de mest elementære begreber vedr. investering, læs en bog og lyt til nogle af de podcasts, der er
2. Lav langsigtede investeringer og lad være med at stresse over røde tal – det går op og ned
3. Sæt dig lidt ind i den virksomhed, du gerne vil investere i

Camille

Baggrundsspørgsmål

Alder: 33 år

Single/gift/ andet: single

Beskæftigelse: lektor (gymnasielærer)

Uddannelsesniveau: cand.mag.

Penge investeret pt: 25.000 + barnets børneopsparing og ratepension.

Spørgsmål

Hvornår begyndte du at investere?

Jeg begyndte at investere i sensommeren 2020.

Hvorfor gik du i gang?

En snak om investering faldt sammen med programmet Alle Hader Feminister på DR, som ledte mig på sporet af Moneypenny. Jeg blev træt af at spille mine penge på småting og unødvendige ting, så jeg besluttede mig for at begynde at investere mine penge i stedet for. Jeg bor alene i eget hus og har godt styr på min økonomi, men jeg vil gerne være lidt mere langsigtet i forhold til min økonomi – hvad vil jeg gerne om 10-15-20 år fremfor blot hvad vil jeg gerne næste år. Og for mig er pengene mere låste i investeringer end på en opsparing, som jeg bare kan hæve af (selvom jeg selvfølgelig også bare kan sælge og trække pengene ud igen – det gør jeg i hvert fald ikke på samme måde)

Hvad holdt dig tilbage før du gik i gang?

Jeg vidste nul og niks om det, og det var da skræmmende at skulle smide i noget, man ikke vidste noget om. Og så var jeg bange for, at jeg ikke havde nok penge at investere (at folk ville grine af mine 'små' beløb). Men jeg læste Moneypennys Quick-guide, blev medlem af nogle grupper på Facebook, og så gik jeg i gang uden at vide mere

Hvilken følelse giver det dig at investere?

Det er fedt! Jeg føler, at jeg gør noget aktivt og enormt selvstændigt for mig og min datters fremtid. Netop fordi jeg tænker langsigtet – det virker meget ansvarligt. Jeg tjekker Nordnet for at se status på mine aktiver ALT for tit – ikke fordi jeg er grådig og desperat efter at tjene penge, men fordi det er spændende og minder mig om hvor sej jeg er/sejt det er.

Hvad er vigtigt for dig når du investerer?

At jeg kan se fidusen i casen (især hvis det er en nystartet virksomhed/et wildcard), men også at den virksomhed, jeg køber i, ikke lægger sig for meget op ad mine andre aktier. Jeg prøver at sprede risikoen ud (det er i hvert fald min plan når jeg får smidt lidt flere penge i det), så jeg ikke er alt for afhængig af én branche, ét land, etc.

Hvad investerer du typisk i? / Hvad var det seneste du investerede i?

Jeg har en del BioNTech, som pt. fylder lidt for meget proportionelt i min portefølje. Det sidste, jeg købte, var en portion aktier i Kongsberg Automotive, bare fordi det var en fin case, og jeg tror der er potentiale i den. Den havde en meget lav pris per aktie, så jeg tænkte at hvis den stak af (altså steg), så kunne man for få penge få et godt udbytte. Men det er et wildcard

Hvordan har du det med at tale om økonomi med familie og venner?

Jeg elsker det fordi jeg er superstolt af min økonomi og jeg synes at det er vigtigt, at man kan snakke om det. Både for egen skyld (hvis det går dårligt, kan man have brug for at snakke om det) og for vores børns skyld (de skal forstå at man skal snakke om det fordi ellers lærer de ikke vigtigheden af at have en god økonomi).

Men jeg kan godt mærke, at mange af dem er lidt mere tilbageholdende, fordi det er uvant at snakke om økonomi og penge (tabubelagt ligefrem). Men jeg prøver at skubbe lidt til dem og åbne lidt op for min økonomi, for at se om de også åbner lidt op. Ikke fordi jeg er nysgerrig, men fordi der skal en ændring til i forhold til retorikken om økonomi – især omkring kvinders økonomi.

Da jeg købte mit hus (og seriøst hver gang jeg sætter en billedramme op selv), var/er mine veninder nærmest stolte af mig, for 'du er så sej og kan bare selv'. Mit håb er at de, når jeg snakker om hvordan jeg gør ting i forhold til økonomi, forstår, at det kan de også godt – og at de godt vil kunne klare sig alene (ikke fordi jeg opfordrer til, at de skal blive single, men for at de vil have friheden til at tage det valg, hvis det en gang skulle blive nødvendigt).

Flere og flere kvinder begynder at investere, hvorfor tror du vi ser denne vækst og hvordan ser du dig selv i forhold til dette?

Fordi vi er i en hvad nogle vil kalde en fjerde bølge af feminisme, hvor fokus er på, at vi får de rettigheder, som vi længe har været lovet, men endnu ikke har opnået (tjenestemandereformen som sørgede for at 'kvindejobs' ikke kunne forsørge familier, økonomisk ulighed og konsekvenser i forhold til barsel, ligeløn, jeg kunne blive ved.

Sociale medier (og desværre også nogle af mine veninders liv) flyder over med beretninger om hverdagssituationer, hvor kvinder bliver udelukket fra de økonomiske beslutninger, fordi det er en mandeting. Og det tror jeg rigtig mange kvinder er trætte af, og de vil gerne tage ansvaret for deres egen økonomi og eget liv. Og så er investering (uanset hvor lille et beløb det måtte handle om) en måde at tage magten på. For det er DINE penge og DIT valg hvad du vil investere dem i. Og så viser alle tallene jo at kvinder generelt er bedre til at investere fordi vi er mere langsigtede. Vi inspirerer hinanden og det er det der skal til for at skabe en lille diskret revolution.

Hvorfor er du medlem af "Money Penny" og hvad giver det dig?

Fordi der er ingen spørgsmål dumme og ingen beløb for små. Alle bliver snakket pænt til, får konstruktive råd og man føler sig så sej, når man er en del af en stærke gruppe kvinder. Og så er der bare virkelig meget viden at hente i gruppen – både takket være de seje kvinder bag gruppen, men også alle de menige medlemmer som virkelig tager sig tid til at hjælpe hinanden.

Er det en fordel at det er en ren kvindeggruppe? Hvorfor/hvorfor ikke?

Ja, fordi mange kvinder bliver intimiderede af mænd, fordi de historisk set har (og jo desværre til dels stadig) haft magten over økonomien og bliver anset af mange som 'dem der har forstand på det'. Og i sådant et selskab er det svært at stille et spørgsmål, hvis man selv føler, at det er lidt banalt/dumt. Og så skal der ikke mange provokerende/sjove/spydige kommentarer/svar til, før man ikke tør spørge igen. Nogle mænd har tendens til at gøre sig klogere end de egentlig er, hvor kvinder, tror jeg, er bedre til at kalde den, og sige at de er i tvivl om noget/ikke forstår noget. Det er vores fordel i denne sammenhæng (andre sammenhænge burde vi virkelig bare fake it 'til we make it).

Føler du dig udelukket af lignende mandsdominerede grupper?

Nej, jeg føler mig ikke udelukket, men jeg kunne heller aldrig finde på at stille et spørgsmål eller kommentere derinde. Grunden er at jeg ikke orker at blive talt ned til eller grinet af bag skærmen. (Og det på trods af at jeg er feminist til fingerspidserne og godt ved, at det er en mekaniske, som ligger dybt i dem).

Hvorfor tror du mænd dominerer aktiemarkedet? (De sidder fx på 70 % af aktiemarkedet).

Fordi det ofte er dem, der har overskuddet i økonomien til at investere større beløb (ligeløn and all), og mange tror ikke, at det kan betale sig for mindre beløb. Og så tror jeg også, at banker har en bias overfor kvinder, så de oftere opfordrer mænd til at investere end kvinder (måske fordi mænd er mere risikovillige, men tallene viser jo netop, at kvinderne er bedre til at sikre et langsigtet afkast).

Hvad er din strategi når du investerer?

Langsigtet – 15-20 år. Jeg har planer om at diversificere min portefølje lidt mere, da jeg har en del biotech og især én ret volatil aktie fylder en del. Jeg vil gerne have noget mere med et mere håndgribeligt produkt (mere B2C fremfor B2B), som allerede har succes på markedet (jeg har overvejet Pandora).

Hvad er dine 3 bedste råd til en kvinde der skal i gang med at investere?

Bare kom i gang – der skal ikke ret meget til at komme i gang.

Beslut dig for en strategi, især i forhold til om du er langsigtet eller kortsigtet, og hold dig til den.

Gør det uanset om din partner, børn, familie eller venner synes det er fjollet – det er aldrig for sent og du tager kontrollen over din egen økonomi og fremtid.

Hvilke myter/fordomme er du stødt på i forhold til kvinder og økonomi?

Som jeg også kommer lidt ind på mine andre svar, så bliver jeg altid mødt med overraskelse, når jeg fortæller, at jeg ejer mit hus alene - så implicit ligger nok en fordom at kvinder ikke kan købe hus alene uden en mand. Fordi sådan er det jo - enten er man et par ellers så er man lidt sølle som kvinde. Og så hører man tit myten om at kvinder tjener mindre end mænd fordi de 'ikke er i det for pengene' - altså er det okay at underbetale. Jeg tror desværre det handler om at vi ikke, af rigtig mange grunde, er gode til at sætte værdi på os selv, primært fordi det betragtes som en maskulin ting at gøre.

Lena

Baggrundsspørgsmål

Alder: 53

Single/gift/ andet: Single

Beskæftigelse: Økonomi assistent

Uddannelsesniveau: Butiksuddannet

Penge investeret pt:170.000 mindre pensioner, jeg har samlet ved Nordnet

300.000 ved Saxo

Spørgsmål

Hvornår begyndte du at investere?

Feb. 20, efter ca. 2 års overvejelser om jeg "turde"

Hvorfor gik du i gang?

Det var håbet om at få skrabet lidt mere sammen til "pension" men så blev jeg bidt af det

Hvad holdt dig tilbage før du gik i gang?

Usikkerhed

Hvilken følelse giver det dig at investere?

Jeg havde styr på min økonomi inden, min investeringsrejse. Men jeg føler jeg tager mere ansvar nu og det føles ret fedt og så er det sjovt (nogle dage mere end andre)
Jeg har lært en masse

Hvad er vigtigt for dig når du investerer?

At få et afkast, inden pension

Hvad investerer du typisk i? / Hvad var det seneste du investerede i?

Størstedelen er investeret i enkelte aktier, har ca. 30 forskellige i forskellige brancher og virksomheder. Spredning er redning. Jeg har senest købt Genmab, da den kom ned i pris.

Jeg har en mindre portion, der er mine lege aktier. High risk, high reward, jeg er ikke super god til den del (endnu) men har en mindre fortjeneste på det

Hvordan har du det med at tale om økonomi med familie og venner?

Det har jeg det fint med, det er ikke tabu

Flere og flere kvinder begynder at investere, hvorfor tror du vi ser denne vækst og hvordan ser du dig selv i forhold til dette?

Kvinder er begyndt at tage mere ansvar for sig selv og deres penge. Når flere kvinder der fortæller deres investeringshistorie, smitter det af. "Det kan jeg også" Så kom der selvfølgelig også en ny spiller på banen, der hedder minus renter.

Hvorfor er du medlem af "Money Penny" og hvad giver det dig?

Jeg meldte mig ind som nybegynder, det har været en fantastisk rejse. Jeg lærer en masse fra gruppen

Er det en fordel at det er en ren kvindegruppe? Hvorfor/hvorfor ikke?

Ja det er en fordel, det er nemmere at stille "dumme" spørgsmål og det er ok at dele de mindre gode historier. Man er mere "tryk" i gruppen

Føler du dig udelukket af lignende mandsdominerede grupper?

Nej, men følger dem primært, er ikke så aktiv en spiller

Hvorfor tror du mænd dominerer aktiemarkedet? (De sidder fx på 70 % af aktiemarkedet).

Jeg tror kvinder (inkl. Mig selv) tror/troede det var meget sværere

Hvad er din strategi når du investerer?

Købe aktier, jeg tror på. Sidde på hænderne når de falder, købe mere når det falder (hvis jeg har pengene til det)

Hvad er dine 3 bedste råd til en kvinde der skal i gang med at investere?

Beslut hvad din strategi skal være, og hold den

Meld dig ind i FB-grupper, der passer på din strategi, man lærer en masse

Bare kom i gang, jeg har kun fortrudt at jeg ikke startede langt tidligere. Du kan godt.

Hvilke myter/fordomme er du stødt på i forhold til kvinder og økonomi?

Synes ikke jeg er stødt på nogen med kvinder/daglig økonomi, men kvinder/investering, der står fordommene i kø. Men det er blevet mindre, end f.eks. 5 år siden. Du er bindegale, (at du tror du kan finde ud af det). Du mister alt. Det er kun for eksperter fordi det er supersvært. Er du nu sikker på at det er en god ide, (for dig). Det er enormt tidskrævende (ja det er det i starten). Det er kun for folk med mange penge. Det kan kvinder da ikke finde ud af (det er et stykke tid siden, jeg sidst har hørt den her)

Ditte

Baggrundsspørgsmål

52 Gift

Visitor

370000

Spørgsmål

Hvornår begyndte du at investere?

September 2019

Hvorfor gik du i gang?

For at spare op på en mere lukrativ måde end ved blot at have pengene stående i banken. Har tidligere shoppet en del overflødige ting. Det går jeg sjældent mere.

Hvad holdt dig tilbage før du gik i gang?

. Oh shit, hvad hvis pengene bare forsvinder under transaktionen eller jeg mister mine penge

Hvilken følelse giver det dig at investere?

Empowerment

Hvad er vigtigt for dig når du investerer?

At det er et selskab, jeg kan stå inde for mp bæredygtighed og hvordan de behandler deres ansatte.

Hvad investerer du typisk i? / Hvad var det seneste du investerede i?

Sundhed og Grøn energi / Expres2ion

Hvordan har du det med at tale om økonomi med familie og venner?

Er meget åben m hvad jeg tjener og hvad/hvor meget, jeg investerer. Synes ikke, det skal være så tabubelagt. Vi skal inspirere hinanden.

Flere og flere kvinder begynder at investere, hvorfor tror du vi ser denne vækst og hvordan ser du dig selv i forhold til dette?

Under lockdown har vi ikke brugt så mange penge på forbrug. At lade pengene stå i banken er kedeligt. Aktieinvestering er så nemt og tilgængeligt i dag.

Hvorfor er du medlem af "Moneypenny" og hvad giver det dig?

Jeg tror, vi kvinder lader os inspirere af hinanden. Jeg ved, at jeg har formået at inspirere veninder og kolleger til at komme i gang. Moneypenny giver mig inspiration,

viden og opbakning. Især her under lockdown er det rart at være med i et fællesskab
Er medlem af flere FB-grupper om emnet.

Er det en fordel at det er en ren kvindegruppe? Hvorfor/hvorfor ikke?

I grupper med mænd er der ofte en bedrevidende, nedladende og selvhævdende tone. I kvindegrupper er der stor rummelighed, ingen fordømmelse og hurtig respons på opslag. Meget mere konstruktivt.

Føler du dig udelukket af lignende mandsdominerede grupper?

Har aldrig turde stille spørgsmål i mandsdominerede grupper. Her observerer jeg kun. Tonen kan virkelig ødelægge mit gode humør.

Hvorfor tror du mænd dominerer aktiemarkedet? (De sidder fx på 70 % af aktiemarkedet).

Tradition og uvidenhed. Har f.eks. flere ældre kolleger, som betragter mig, som en der er kommet med i sekt, fordi jeg er så begejstret for investering og ved, at kvinder er gode til det. Jeg møder reaktioner som "det lader jeg min mand om" og "banken ved bedst" og jeg er SÅ uenig. Det er også et ret maskulint univers. Bare den måde Saxos platform er sat op på.

Hvad er din strategi når du investerer?

Har ikke en egentlig strategi. Er ret ustruktureret. Handler på mavefornemmelsen. Og det er gået godt indtil videre. Havde en vækst på 34% det første år. Er god til at købe, men ikke så god til at sælge. Øver mig, så jeg kan reinvestere.

Hvad er dine 3 bedste råd til en kvinde der skal i gang med at investere?

1. Start i det små, så du bliver fortrolig med aktien og hvordan din handel platform fungerer. 2. Søg viden i FB-grupper som Moneypennys, Ofelia Invest og Female Invest. 3. Vær tålmodig. Markedet går op, op, op, hurtige ned, op, op, op osv. Lige som med parforhold skal din portefølje ikke vurderes på dagsformen men det lange seje træk.

Marie

Baggrundsspørgsmål

Alder:20 år

Single/gift/ andet: Single

Beskæftigelse: Studerende, med fritidsjob

Uddannelsesniveau:4. semester på bachelor, ellers HHX-student

Penge investeret pt:80.000-90.000

Spørgsmål

Hvornår begyndte du at investere?

Maj 2020.

Hvorfor gik du i gang?

Jeg havde længe gået med tanken om at ville investere, da jeg havde finansiering i gymnasiet som omhandlede investeringer i aktier og obligationer. Da Corona havde stået på i omkring 2 måneder havde jeg set aktiekurserne var faldet og havde noget ekstra tid, som jeg kastede over research og investeringer.

Hvad holdt dig tilbage før du gik i gang?

Jeg manglede tid og overskud til at starte, det virkede kompliceret. Men jeg blev overrasket over hvor nemt det var at komme i gang. Samtidig var jeg usikker på hvor mange penge det krævede at starte med at investere. Men med tiden til at undersøge dette, fandt jeg ud af det sagtens kunne lade sig gøre.

Hvilken følelse giver det dig at investere?

Jeg føler jeg har kontrol over hvordan mine penge bliver forvaltet, de står ikke blot og trækker negative renter i banken, de er ude at arbejde. Jeg føler jeg udvider min horisont for hvad penge er, kan og hvad de kan blive til.

Hvad er vigtigt for dig når du investerer?

Det er vigtigt for mig at mine penge er i noget jeg kan se hvad er, altså fysiske produkter. Jeg investerer ikke i "fluffy" ting som sociale medier (Facebook, twitter, snapchat) som jeg ikke ved hvad tjener penge på. Det er vigtigt at jeg støtter et godt formål og sætter mig ind i hvad virksomheden kan og gør inden jeg lægger mine penge hos dem.

Hvad investerer du typisk i? / Hvad var det seneste du investerede i?

Jeg investerer typisk i virksomheder jeg genkender fra min hverdag, eller som jeg finder ved at søge på "gode aktier at have nu" altså aktier der er lidt "hype" omkring. Det seneste jeg investerede i var "Endeavour Silver Corporation Ordinary Shares (Canada)" en virksomhed der graver efter guld og sølv i Canada og Mexico.

Hvordan har du det med at tale om økonomi med familie og venner?

Jeg syntes det er et vigtigt emne at diskutere, men kan mærke at det er mændene i min familie der helst vil snakke om det, mens kvinderne har et mere "hemmelighedsfuldt" forhold til penge snakken. Samtidig føler jeg ikke det er noget der er blevet snakket om med mig, men mig der starter samtalen om penge og investering. Blandt mine venner kan jeg føle det er svært at snakke om da vi som studerende har en meget forskellig økonomi afhængig af hvor meget vi tjener udover SU og hvor meget man har sparet op. Jeg oplever derfor hurtigt en form for jalousi eller at blive dømt i en samtale om økonomi. Samtidig er min oplevelse at når jeg snakker med jævnaldrende om økonomi, er vores viden om penge og økonomi meget forskellig.

Flere og flere kvinder begynder at investere, hvorfor tror du vi ser denne vækst og hvordan ser du dig selv i forhold til dette?

Jeg tror flere og flere kvinder begynder at se det spændende i økonomi og investering. Samtidig ser jeg investering som en måde at øge min opsparing på, hvilket jeg tror gælder for mange andre også. Samtidig har investering været stereotyp en mandeting, og flere og flere kvinder er single/ enlige/ fraskilt og lignende og kan derfor ikke være afhængig af at en mand skal investere eller holde

styr på deres penge. Jeg ser selv at investering er blevet lidt en trend man skal være med på, det er på mode og alle vil med på moden. Jeg selv ser det som spændende og udfordrende og selvfølgelig vil jeg gerne være med på moden.

Hvorfor er du medlem af "Money Penny" og hvad giver det dig?

Jeg blevet medlem i februar 2021, og er derfor et meget nyt medlem. Jeg syntes det er spændende at se hvad folk har af spørgsmål til investering og læser også nogle kommentarer med svar på spørgsmål. Jeg har endnu ikke stillet spørgsmål eller svaret på andres spørgsmål, men ønsker i fremtiden at bruge gruppen som inspiration og sparrings platform.

Er det en fordel at det er en ren kvindegruppe? Hvorfor/hvorfor ikke?

Sociale medier har en tendens til at have en hård tone, dette har jeg ikke oplevet i denne gruppe, om det skyldes at det er en kun kvindegruppe eller at det er en lukket gruppe ved jeg ikke. Samtidig har jeg oplevet at man nogle gange inden for økonomi kan blive "mansplained" altså få forklaret ting af mænd som om man er dum fordi man er kvinde og dette undgås ved at det er en ren kvindegruppe. Samtidig oplever jeg det er en gruppe som hiver hinanden op og roser hinanden i stedet for at hakke på hinanden og dette giver en god fællesskabsfølelse som gør man føler sig tryk til at spørge om sin økonomiske situation. Samtidig tror jeg at det kan føles tryk at kunne spørge nogle "lige sindede" fordi alle type kvinder findes i denne gruppe, så man føler sig ligeværdig med sine medlemmer.

Føler du dig udelukket af lignende mandsdominerede grupper?

Jeg føler mig ikke udelukket, men kan føle at jeg ikke bliver set som ligeværdig, eller som ikke vidende nok til at være en del af "selskabet". Jeg kan føle at jeg skal bevise mit værd mere blandt mænd i forhold til økonomi og investering end jeg skal i forhold til kvinder.

Hvorfor tror du mænd dominerer aktiemarkedet? (De sidder fx på 70 % af aktiemarkedet).

Da aktiemarkedet i sin tid startede, var det mænd der arbejdede, tjente penge og styrede økonomi. Kvinder havde ikke deres egne penge og kun få havde arbejde. Uden arbejde og penge kan man ikke være på aktiemarkedet. Efterhånden som kvinder er på arbejdsmarkedet har vi fundet ud af der er noget der hedder aktiemarked, men dette er ofte set som meget risikofyldt og kvinder er generelt mindre risikovillige end mænd, mange "tør" måske ikke sætte sine penge på spil på den måde.

Hvad er din strategi når du investerer?

At følge min mavefølelse og have tålmodighed. Jeg har i mine første handler været lidt for hurtigt til at sælge, men samtidig har det lært mig at vente. Min mavefølelse plejer at være rigtig god og jeg vil derfor følge den.

Hvad er dine 3 bedste råd til en kvinde der skal i gang med at investere?

- 1) Følg din mavefølelse
- 2) Forstå hvad din aktievirksomhed handler med og vær sikker på det er det du vil støtte.
- 3) Lad vær med at købe et lille antal - større mængde gør at fortjenesten bliver større ved små kursstigninger.

Linnéa Schmidt

Baggrundsspørgsmål

Alder: 36

Beskæftigelse: Forskere

Uddannelsesniveau: PhD

Spørgsmål

Hvordan vil du beskrive din egen "investerings-rejse"? (fx Hvornår startede du, hvad holdt dig tilbage før, hvilke udfordringer er du stødt på?)

Jeg syntes økonomi var noget tørt og kedeligt. Og måske også at investering var svært - så det holdt mig tilbage. "Det var ikke noget for mig".

Jeg startede tage kontrollen når jeg skulle tage et lån i banken når min kæreste og jeg købte en lejlighed. Det fik mig at tænke over hvordan jeg håndterer mine penge, jeg fik lavet budget og set over mit forbrug. Og så begyndte jeg at investere til "mit fremtidige jeg":)

De udfordringer jeg tænker spontant på er, at det er svært at vide hvornår man skal købe og sælge. Men det har jeg nu en strategi for :).

Hvad var din motivation for at starte Moneypenny?

Den følelse af kontrol og styrke som jeg selv oplevede når jeg tog styringen over min økonomi ville jeg gerne give videre til andre, derudover ville jeg gøre det mere normalt for kvinder at snakke om økonomi - altså tage tabu væk fra det.

Hvad kan et fællesskab som Moneypenny bidrage med?

Et sted for læring og inspiration i trygge rammer, informationsdeling og hvor vi er hinandens forbilleder.

Hvorfor er det en ren kvindegruppe og hvad er jeres tanker bag dette?

Jeg oplevede selv, og også at mange kvinder havde det på samme måde, at det var svært at stille "de dumme spørgsmål" i forum med både kvinder og mænd. Jargonen hos mænd er bare anderledes, og da det fra start er meget grænseoverskridende for mange at engang begynde at snakke om økonomi - og at stille et spørgsmål - så syntes jeg at det var vigtigt at det var et mere trygt forum, hvor man ikke var bange for evt. nedladende kommentarer. Der er det bare anderledes når kvinder mødes kun kvinder i et forum, der er virkelig god tone i Moneypenny og vi gør meget af at alle spørgsmål er velkomne - og at ingen spørgsmål er dumme.

Vi ser en stor stigning i kvinder der investerer, (+200.000 i 2020) hvad tror du dette skyldes?

Jeg tror media spiller en stor rolle, da det blev skrevet meget om investering under krisen. Derudover har jeg bare det seneste år oplevet mange flere profiler i sociale medier som inspirerer. Når jeg startede Money Penny i 2016 var det næsten ingen..

Er det efter din opfattelse forskel på kvinder og mænds investeringsstrategier? Studier har vist at mænd handler mere end kvinder, og at dette afspejles på deres afkast da de betaler handelsgebyr ved hver transaktion. Mænd tenderer at i lidt større skole gå efter "de hurtige penge", mens kvinder er lidt mere langsigtede og holistiske i sin tilgang til investering. Men dette er en grov generalisering. :) Der findes lige så mange strategier som investorer.

Hvilke strategier råder i kvinder der gerne vil i gang med at investere til at anvende og hvilke anvender du selv?

At have en buffer, at sprede sin risiko og at komme i gang! Investering handler meget om "learning by doing".

Hvilke myter/fordomme er du stødt på omkring kvinder der investerer?

- Det er dyrt
- Det er svært
- Det er tidskrævende
- Det er casino, dvs. maga høj risiko.

Hvad er din optik de største udfordringer i forhold til kvinder der skal i gang med investering, og hvorfor er der stadig så få i forhold til mænd?

At der stadig er lidt tabu omkring at tale om penge og investering. Nogen synes det er kapitalistisk f eks, og nogen føler sig overhoved ikke bekvem med det. Jeg tror også det har lidt at gøre med forestillingen om hvad investering er for noget. Jeg tror mange ville være mere interesserede i det om man snakkede om det som de muligheder det giver for en selv, ens familie og fremtiden.

Jeg tror det har meget at gøre med vores samfund og den historisk som findes med at det er manden som har styr på dette med investering. Så tror jeg at mænd har

nemmere ved at kaste sig ud i det end kvinder. Vi har brug for lidt mere tid inden vi starter.

Hvad er dine 3 bedste råd til en kvinde der skal i gang med at investere?

- Meld dig ind i facebookgruppen "Moneypenny-Kvinder som investerer"
- Starte! Se de første penge som lærepenge.
- Spred din risiko!

Ann Lehmann Erichsen

Ann Lehmann Erichsen: "Man kan jo læse for eksempel at nu udgør kvinderne hos Nordnet 29 procent af investorerne! Uh hvor er det flot! Og hvor er jeg ironisk nu. Der er altså stadig langt op til 50 procent! 200.000 flere kvinder er altså ikke særlig mange. Hvis man tager befolkningstal fra Danmarks Statistik, er der ca. 4,6 mio. som er 18 eller derover og halvdelen er kvinder altså ca. 2,3 mio. og så er 200.000 ikke så mange, selvom det selvfølgelig er bedre end ingenting. Men man skal huske at se tingene i sammenhæng (..). Hvis vi tager hele aktieformuen og ligger i en bunke så har kvinder 33 % og mændene har så resten. Så de (mændene) sidder tungt på flæsket".

Ann Lehmann Erichsen: "Der er rigtig mange kønsroller indenfor økonomi. Kvinderne bekymrer sig om at købe dagligvarer, fylder køleskab og klædeskab og børnenes klædeskab. Mens mænd er dem der har styr på boliglån, og el, gas og vandregning, og alle de komplekse ting, hvor der er aftaler der skal skrives under. Det er ikke fordi kvinder ikke kan interessere sig for det, men det er hvad det typisk er".

Ann Lehmann Erichsen: *“Kvinderne har jo brugt de sidste par 100 år på drypvis at få lov til at gøre det som mændene har haft lov til i forvejen. Fx at få retten til at bruge de penge man selv tjente. Altså hold da helt op! Kvinder har være underordnet mænd i mange år (...) Og selvom vi har fået nogle rettigheder, så er der det der man kalder kulturens byrde og så er der kønsroller. Vi kan ikke selv se at vi ligger under for at der er rigtig mange kønsroller indenfor økonomi”*

Ønskes det fulde interview med Ann Lehmann Erichsen kan det rekvireres som lydfil ved forespørgsel.